

Vadászsportot üzök

akár itthon, akár a fronton vannak —
figyelmébe ajánljuk a

„NIMRÓD“

KÉPES VADÁSZUJSÁG-ot

Állandó melléklete:

„A vadászeb“

czimű egyedüli magyar nyelvű eb-
tenyésztési szaklap. — Mindkét lap
gyönyörűen illusztrálva.

Előfizetési ár mindkét lapra: egész
évre 14 kor., félévre 7 kor., negyed-
évre 3.50 kor., egyes szám ára 50 fillér.

Tessék mutatványszámot kérni.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Buda-
pest, IV. ker., Egyetem-utca 4. sz.
(Franklin-Társulat.)

MARDOCHEUS

Irta

Berczellné Gajary Böske.

Ára 1 korona 60 fillér.

Megrendelhető:

LAMPEL R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) R.-T.-nál
Budapest, VI., Andrássy-út 21. szám
és minden könyvkereskedésben.

KAFFKA MARGIT

új regényének

ÁLLOMÁSOK

a címe

A budapesti író- és művész-
világ színes képét tárja elénk

→ Ára 6 korona ←

A FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

Kapható minden könyvkereskedésben.

Kultura és Tudomány

minden kötete a modern gondolkodás kiváló terméke.

1. Széchenyi eszmevilága. I. Gaal Jenő, Beöthy Zsolt, Prohászka Ottokár, Kenessey Béla, gróf Vay Gábor, gróf Andrássy Gyula tanulmányai. Kötve K 1.60
2. A szikratáviró. A Slaby tanárnak a német császár előtt tartott felolvasásai után átdolgozta Kreuzer Géza mérnök. Kötve K 1.20
- 3-4. A természettudomány fejlődésének története. Két kötet. Irta Wilhelm Bölsche, ford. Schöpflin Aladár. Kötve K 2.40
5. Kant-Breviarium. Kant világnézete és életfelfogása. A művelt ember számára, Kant irataiból összeállította dr. Gross Felix, ford. dr. Polgár Gyula. Kötve K 1.60
6. Az emberiség jövője. Irta Heinrich Lohzky, fordította Schöpflin Aladár. Kötve K 1.20
7. A vagyon tudománya. Irta I. A. Hobson, fordította dr. Sidó Zoltán. Kötve K 2.—
8. A szociológia vázlata. Irta G. Palante, ford. dr. Mikos Lajos. Kötve K 1.60
9. A tömegek lélektana. Irta Le Bon, ford. Balla Antal. Kötve K 2.—
10. Rodin beszélgetései a művészetéről. Összegejtötte Paul Gsell, ford. Farkas Zoltán. Kötve K 1.20
11. Henri Bergson filozófiája. Irta René Gillouin, ford. Farkas Zoltán. Kötve K 1.20
12. Széchenyi eszmevilága. II. kötet. Apáthy István, Imre Sándor, Pauler Akos, Zsilinszky Mihály, Márki Sándor, Gaal Jenő tanulmányai. Kötve K 1.60
13. A francia irodalom főirányai. Irta G. L. Strachey, angolból ford. Schöpflin Aladár. Kötve K 1.60
14. A világegyetem élete. Irta Soante Arrhenius, fordította Polgár Gyula. Kötve K 2.—
15. Az ember helye a természetben. Irta Lenhossék Mihály dr. Kötve K 1.60
16. Az élet értelme és értéke. Irta Rudolf von Eucken, ford. Schöpflin Aladár. Kötve K 2.—
17. A gondolatszabadság története. Irta J. B. Bury, ford. Balog Gábor. Kötve K 2.—
18. Bevezetés a filozófiába. Irta dr. Jerusalem Vilmos. A harmadik német kiadás után fordította Schöpflin Aladár. Kötve K 2.40
19. Anglia története. Irta Pollard A. F. ford. Bálint Ernő. Kötve K 2.40
20. Az esztétika alapelvei. Irta Benedetto Croce, fordította Farkas Zoltán. Kötve K 2.—
21. A szociológia módszere. Irta Durkheim, fordította dr. Balla Antal. Kötve K 2.40

Megrendelhetők:

LAMPEL R. könyvkereskedése (WODIANER F. és FIAI) R.-T.-nál
Budapest, VI., Andrássy-út 21. és minden könyvkereskedésben.

Hüvösvölgyi Park-szanatorium

Klimatikus, physikalikus és diétás gyógyintézet.
Budapest, I., Hűvösvölgyi út 78. Villamos megálló. Telefon 145-90.
Ajánlatos bel- és idegbetegeknek, idültöknök, Hízókúra.
Szobák, ugy mint eddig, az egész nyári évszakra igénybe vehetők.
Egész éven át nyitva. Egész éven át nyitva.

Csizfűrdő.

Gömörmegeye.

Sós-, jód-, brómos források.
Megnyitás május 1-én.
Orvosok: Kallós, Fazár, Mihály.

Prospektusért forduljan a Fűrdőigazgatósághoz.

TÉLI és NYÁRI GYÓGYÜZEM BAD NAUHEIM TAUNUS MELLETT

Kiváló gyógyeredmények szivbajknál, kezdődő érlemeszesedésnél, izom- és ízületi rheumánál, köszvény, hátgerincz-, női- és idegbajknál.

Az összes új gyógyszerközök. Gyönyörű park és erdei sétányok.

Kérjünk a „Geschäftszimmer Kurhaus-Bade“-től legújabb A/148. sz. tájékoztatót. Az üdülőhely osztrák-magyar monarchia, török és bolgár hadsereg és tengerészet részére, a szövetséges államok tisztjeinek és egészségügyi tisztjeinek ingyenes felvételt nyújt.

17. SZ. 1917. (64. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, ÁPRILIS 29.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési feltételek:

Egészévre — 20 korona.
Félévre — 10 korona.
Negyedévre — 5 korona.

A „Világkrónika“-val
negyedévenként 1 koronával
több.
Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott viteldij is eszolandó.

KAVERNA-BEJÁRATA ELŐTT.

AZ AMAZONKIRÁLYNŐ.

REGÉNY. — IRTA PEKÁR GYULA.

(Folytatás.)

A suttogó beszéd élénkül, víztáza találgatják: Orythia jön-e el az őrséget felváltani s a Nagy Istennőnek személyesen áldozni, vagy tán mégis inkább a másik királynő: Antiope?...
— Csitt, végzik, — nem látjátok? Theseus még mindig a napba néz fel. Várni látszik... De hát mire várunk itt?

Csend egy percze. Aztán a szent sziget nyugati foka, az Artemis-fok felől egyszerre kiáltás kél. Az ott őrködő hajókról jön s az ámulat, a döbbenés e kiáltása hangosodva nő, közeledik, terjed át a kikötő hátrább szorongó többi hajóra. Athéniek és barbárok mind ágaskodva és szájatva merednek a fokon túla: olyik a karjait tárja, másik a kezeit kulcsolja, harmadik térdre rogyik s a szemét dörzsöli hitetlenkedve. Majd nagyhamar evezős és eskállyás mozgalom kezd sürgögni a járműveken, mind kiternek, félrehúzódnak, mintegy hogy utat nyissanak. De hát kinek, vagy minek? Theseus is odanéző már. Csendesen indul a fok felé egymaga. Senki se meri követni.

Az ámulat vihara most már partot ér: hangos szóval csap fel a hátul álló gyarmatosok sorából... Az Artemis-fok sziklája mögött egy hajó jelenik meg, egy magasra ácsolt sárkányorrú gálya, mely oly különös, oly kápráztható, hogy első percze határozottan színaranyból valónak tetszik s oly óriási, hogy a többi jármű körülte pusztá gyerekjátékká törpül. Jön, de nem is annyira úszik, mint inkább száll a vizen... befordul a berezfok alá, méltósággal, de oly gyorsan s mégis elővigyázatosan, oly gondolkodásra valló tudatosan, mintha abban a bibortarajos arany-sárkányfőben valóban itélő, elmélkedő lélek lakoznék. Phorbas népe s a menekülők mind ezt a pikkelyesen magasra kigyózdó sárkányfőt bámulják: a férfiak nem értik, döbbenne tanakodnak: fából van-e, vagy ércből? vagy hátha tán mégis az istenek avatkoztak bele s valamiképp előszörny e hajó eleje?... a nők viszont a kékkel keretezett szeméit vizsgálják s esküdözve kiáltozzák: «persze hogy lát velük, nézzétek már, hogy forgatja, villogtatja őket!»... Most azonban a duzzadó biborvitorlák hirtelen petyhüdtten hanyatlanak le a rúdra s az ötven piros evező habosan szántja a tenger kékjét a part mellé faroló gálya körül. Az athéniek elképedve szisszennek fel: hisz az a hely, a hová a csodahajó merészkedett, az a kegyes hagyomány szerint az úszva menekülő Leto partraszállásának az érinthetetlen szent helye... itt még eddig halandó nem mert kikötni. Mondják, egyetlenegyszer tévedt ide valami thrák kalóz, de azt is bárkástól együtt nyomban a kék égből sújtotta le az Apolló villám-nyila... A hellének akaratlanul is ilyesmitől tartanak most is s csak annál nagyobb a csodálkozásuk, midőn azt látják, hogy az ég nemhogy villámmal büntetné a jövevényeket, hanem ellenkezőleg, szinte megkülönböztető káprázat nyájas sugárözönével cirógatja és ragyogtatja járműveket. E jármű most kikötés közben kissé oldalra fordult: a bordázatuk végig ragyogó kerek pajzsok lógnak, melyeknek mindegyike sugaras aranynapot ábrázol. Fegyverzőrgés... A sok arany nap mögül a pajzsok gazdái kelnek fel, — megannyi díszes, hatalmas alak; lándzsájukra támaszkodva, könnyed rüdügrással zörrennek le a hajóból a delosi szent partra. Theseus egybefont karokkal áll már fenn az alacsony szirtfokon, — a partraszállók ragyogó csoportja feléje indul, elől a vezér, ki szint' akkora s szint' oly fensőbbes, mint maga Poseidon fia. Aranying a széles vállán, arany nap a vértje mellén s aranybronza lábászárán, — sárgán villanó sisakja alól tömött rótt haj göndörök alá s keretezi be az erősen szeplős, csontos, csupasz fiatal arcot. Csak az erő s erőszak teszi ezt széppé, — csupa dacz a nyo-

mott, rövid orr, szája duzzadt s az alsó ajk érzéken tolu előre; álla szokatlanul hosszú, szélesen bástyázott s kiméletlen, macacs szívósságot sejtet. Szürke szeméi mélyen ülnek s bizalmatlanok, — a hegyes Thessalia vörös bikáinak a veszedelmes tüze lobban elő belőlük. Megyen s a hogy így sárgán tüzelő pompában lépked a napon, olyan az, mintha egy emberré lett hatalmas láng lendülne fel a sziklák közül az Artemis-fokra... Hellenék és barbárok egymásra pillantanak. Pár nehéz fejszés és kezd mozgolódni a gyarmatosok közül, ezek származásuk szerint Thessaliába való minyiaiak s egyszerre csak felkiáltanak:

— *Monosandalos!* hisz ez ő, a félszandalos!... A barbárok nem értik, újjal mutatnak rá: a lángember jobb lábán érezzel pántolt, sokszorszíjjazott hadikoturnus csillog, de ballába valóban teljesen sarítlan. Poros és barnult, akár a pelioni vad pásztor parasztoke.

— *Monosandalos!* — ismétlik már most a lokrisi és boeotiai kőfaragók is, — evohé! mi ráosmerünk, hisz évekkal ezelőtt márványfejtés közben eleget láttuk őt, a pásztorok közé száműzött királyi gyereket, Jolkos felett a Pelion-hegyen. Persze azóta, hogy egyszer végre lement Jolkosba s útközben az Anauros folyóba vesztette bal sarítját, azóta mindig így jár, — így rettegési nagybátyját, a gonosz Pelias királyt, kinek megmondta a jóslat, hogy csakis egy félszandalos fog kelleni feltenni a trónját... Pelias azóta mindig talál ürügyet, hogy távoltartsa s kalandra, veszedelemre küldje... Ugyan hová készül most ezzel az aranyhajóval?

A lángember ezalatt egyre feljebb lépked csapata élén. Most megfordul s messzenyugozó szeméivel a kikötői bálulókra mered. A thessaliaiak hadonázva kezdenek lármázni:

— Evohé Aion fia Jáson!

Vad izgalom, lázas kíváncsiság fogja el mindannyijukat. Egymást gázolva futnak a partra az Artemis-fok alatti szent hely felé. A tiszteltteljes távolban szorongó hajókról is sokan a vízbe ugranak s úgy igyekeznek a csodahajó közelébe férkőzni; pár bryg úszó nagy óvatossággal, félként a hajórr félelmetesen okos szeméit vizsgálják... Mygdon is ezeket nézi, aztán kedvetlenül gázol ki a partra: «eh, nem igaz: nem mozog a szemé!» A férfinép családottan von vállat, de az asszonyok nem akarják hinni, ők ragaszkodnak a csudához s hévvel tiltakoznak: «buba barbár te, hisz most áll a hajó, minek mozog a szemé? akkor mozog, mikor szükség van rá, majd nézd meg, ha megindul...»

Phorbas s az athéniek feljebb állnak s inkább az alacsony foktető felé figyelnek. A lángember épp felér s megáll Theseus előtt; hosszan, kutatóan néznek egymásra, — aztán messziről csak amnyi látszik, hogy ajkaik végre megmozdulnak, szájuk nyilván egy-egy rövid szóra nyílik.

— Egymásra ösmernek! — súgják a hellének, — egymás nevé mondják ki épp, most kezét fognak, evohé! összeölelkeznek... A Nap Fiai! nézzétek, hogy ragyognak egymás fényétől... Beszélgetnek. S ez a kisérlet, ez a sok fényes arcú óriás, kik ezek mind? nosza ti gyarmatosok segítsétek —

Tanakodva találgatják... De hangzik már a Phorbas szava: «félre!» A két vezér csakugyan jön le a fokról. És most már hallatszik a szavuk is. Jáson szól, hangja dörgő, kiejtése nyers, idegenszerű:

— Apolló dönt, ő akarja, tehát áll a szövetségünk a Hold Népei ellen. Itt a hajóm, az Argo, lásd: pelioni fényből ácsoltam bordázatát, sárkányorrát pedig a dononai beszélő tölgyből faragtam... Athéne segített!

Ámulatan figyelnek mindannyian. Jáson Theseus-hoz hajolva bizalmasan, halkabban teszi hozzá: «s a mi fő, az összes költségeket a honi thessaliai, lokrisi és boeotiai kalmárok viselik,

az ő nevükben, számukra megyünk utat törni Kelet ellen. Fizet a nagybátyám, a gaz Pelias király is, persze, csak hogy pusztuljak már végre a színe előtt, de megígérte, nekem adja a jolkosi trónt, ha elhozom neki a Hold országából az aranygyapjút...»

Theseus fülét megéti a szó, kérdően néz rá. Jáson int, várjon s a nép felé fordulva nyers hangján szónokiasan folytatja:

— Mondom, itt a hajóm, Theseus, rád vár, hogy együtt menjünk rajta Kelet ellen. Elsőbb is az aranygyapjuért!...

Csend egy pillanatra. Nem értik. Hellenék és barbárok álmélkodva, halkán ismétlik a döbentő, csudálatos szót s a szemekben lázra csillan az érdeklődés. Végre viharosan tör ki a kíváncsiság:

— Mi az? mondj már, mi az?

A lángember csontos arca elégült mosolyra szélesedik. A thessaliai hegylakók ravaszágával hunyorít:

— Akármí... Fő az, hogy senki se fog e vállalatból üres kézzel hazatérni. Jöszötk-e hát az aranygyapjuért?

— Megyünk! — zeng mindenfelől a lelkesedés, — de most mondjad már, mi az?

— Hát az, a mit mondok: aranyzarvas aranykoszbor...

S Jáson még borzongatóan teszi hozzá:

— ...melyet Aea országában egy örökké virrasztó sárkány őriz!

A rejtelmes szavak nem tévesztik el hatását. Mind összebújnak, — Theseus halkán, szemrehányóan támad rá Jásonra:

— Aion fia te, micsoda mesével akarsz boldogítani népemet?

— Nem mese! — tiltakozik Jáson, — Kolkhisban koszbörök gyapján át mossák a Phasis-folyó aranyát a tyrisi és egyiptomi gyarmatosok, érted-e már?

— Vagy úgy?!

— Persze... rengeteg ott az Aetes király s a kalmárok raktárán az arany, azt megyünk elhódítani —

— No, ők se fogják ingyen ideadni... Kaján mosoly az érzéki ajkak körül:

— Megtudtuk: a királynak szerelmes szép leánya van, a Holdpapnő Medea. Majd segít ő... Tehát?

Theseus is szónokiasan fordul a néphez. Suhint az amazon-karddal:

— Tehát elsőbb az aranygyapjuért! De aztán ezért: a vasért, — az amazonok ellen... Apolló akarja.

Jáson helyeslően bólint:

— Legelsőbb azonban a nagy harmadikért, Heraklesért, kell egyikünknek Ephesusba mennie. Nélküle, az ő ereje nélkül nem boldogulhatunk. Őt kell örületéből felrúzni. És erre, Theseus, te vagy a nálamnál méltóbb barát.

Tetszés moraja, — az athéniek büszke mosolylyal fogadják a Jáson bódoló elismerését. Ő nyomatékosan folytatja:

— Igen, erre a szerepre téged szántak az istenek, Theseus. Mi ugyanis mielőtt az Argo sárkányorra számára az ezredéves dononai törzs egy hatalmas gallyát isteni engedelmével levágtattuk volna, megkérdeztük a beszélő tölgytől, mi a teendő? S azok a földön háló, mezitlábás szent papok felelték is; meghallgatták az ősi pelasz nyelvén zúgó lomb szavát s szószerint így fordították le nekünk hellén nyelvre: «menjen Theseus, de legfeljebb másodmagával, áruhában a Holdleányok ellenséges Ephesus városába s addig el ne jöjjön onnan, a míg csak módját nem ejt, hogy a nagy rab Heraklesszel szorosán szembekerüljön. És nem elég az, hogy netalán távolról szóljon reá, nem: közeli négy szemköztben kell a dicső örületet valóban ragadnia és az se elég, hogy netalán csak az egyik vállát, nem: mindkét vállát és egyszerre és hatalmasan kell megráznia és nem sügva, titokzatosan, hanem nyilvánosan és parancsoló

hangosan kell ráordítania, arczába dörögni sem többet, sem kevesebbet, csak épp e szavakat: «bredj már, Hellas dicsősége, hősök elseje, a Nap hív a Hold ellen!» Ezt kell mondania és erre, de csakis e bűvös szavakra fog örületéből felébredni!!... Nos, indúlsz-e, Theseus?

Poseidon fia keletre néz. Jáson sügva még ennyit tesz hozzá:

— Várj csak... itt még a papok titkos utasítása: «a tobzódó Heraklest igazában csak a szegény térítheti észre, épp ezért Theseusnak sértően és szegényítően kell rátámadnia. A valóságban ne mondja azt, hogy «bredj, Hellas dicsősége, hősök elseje, ellenkezőleg, dörögje a lehető leggúnyosabban: «csak aludj tovább te Hellas szegylene, Hellas már elfeledett, van már hős náladnál sokkal különb»

Theseus int: «értem», aztán hangosan folytatja: — Megyek... De társam? a ki ott Ephesusban vezessen?

Egyszerre huszan is jelentkeznek a gyarmatosok közül. Az alabandai pohos aranyműves, Zetes, túllármázza valamennyit:

— Uram, engem végy, nézd sidoni taláromat, hisz csak épp egy csikós kendőt kell csavarnom a fejem köré, hátamra veszem a fiókos amulett boltocskámot és senki se hiszi el rólam, hogy nem vagyok baal-hívó igaz tyrisi! Tudom a nyelvtüket, de tudok ezenkívül lydül, lykül, pryg, kheta, sőt solym nyelven is... És min-

ST. QUENTIN FŐTERE A XIV. SZÁZADBÓL VALÓ VÁROSHÁZZAL.

denekfelett tudom a járást Ephesusban, tudom, merre szokott az Omphale királynő menete Heraklesszel a Nagy Istennő nagy ünnepe elvonulni, velem bizton rátalálász a nagy rabra! Van még egy tyrisi rabszolgaruhám is számodra, uram, mert nincs más mód: te mint a rabszolgám követnél engem... Helyes? Köszönöm, uram, szaladok a háti boltocskámért!

(Folytatása következik.)

KETTŐSRENDEK.

Át a mezőkön, át a vetésen,
Át a harasztón, át ugaron,
Földszakadáson, erdei résen,
Barna mocsáron, sivatagon,
Kettős rendek útja vonul.

Átal az életem, át viruláson,
Oththoni álmon, régi reményen,
Átal a multon, régi szokáson,
Át könyörületen, át az erőnyen
Sájt ez az út, négy águ csapás.

Hömpölyög, izzón dobban előre,
Csillog a hajnali s alkonyi fényben,
Sárral, vérral, döntve, betörve,
Kúszik a ködben, rémlik az éjben,
Kettősrendek, kettősrendek.

Ősi hadisten négyes igája,
Négy kerekének taposó talpa,
Fúriaostor négy viperája
Égből a földre döngve lecsapva,
Kettősrendek, kettősrendek.

Négyeseres sebhely, könnyepatak árka
A kárchozó föld arczulatán,
Vétség ráncza, rémség láncza,
Arczultás-nyom az ember fián,
Kettősrendek, kettősrendek.

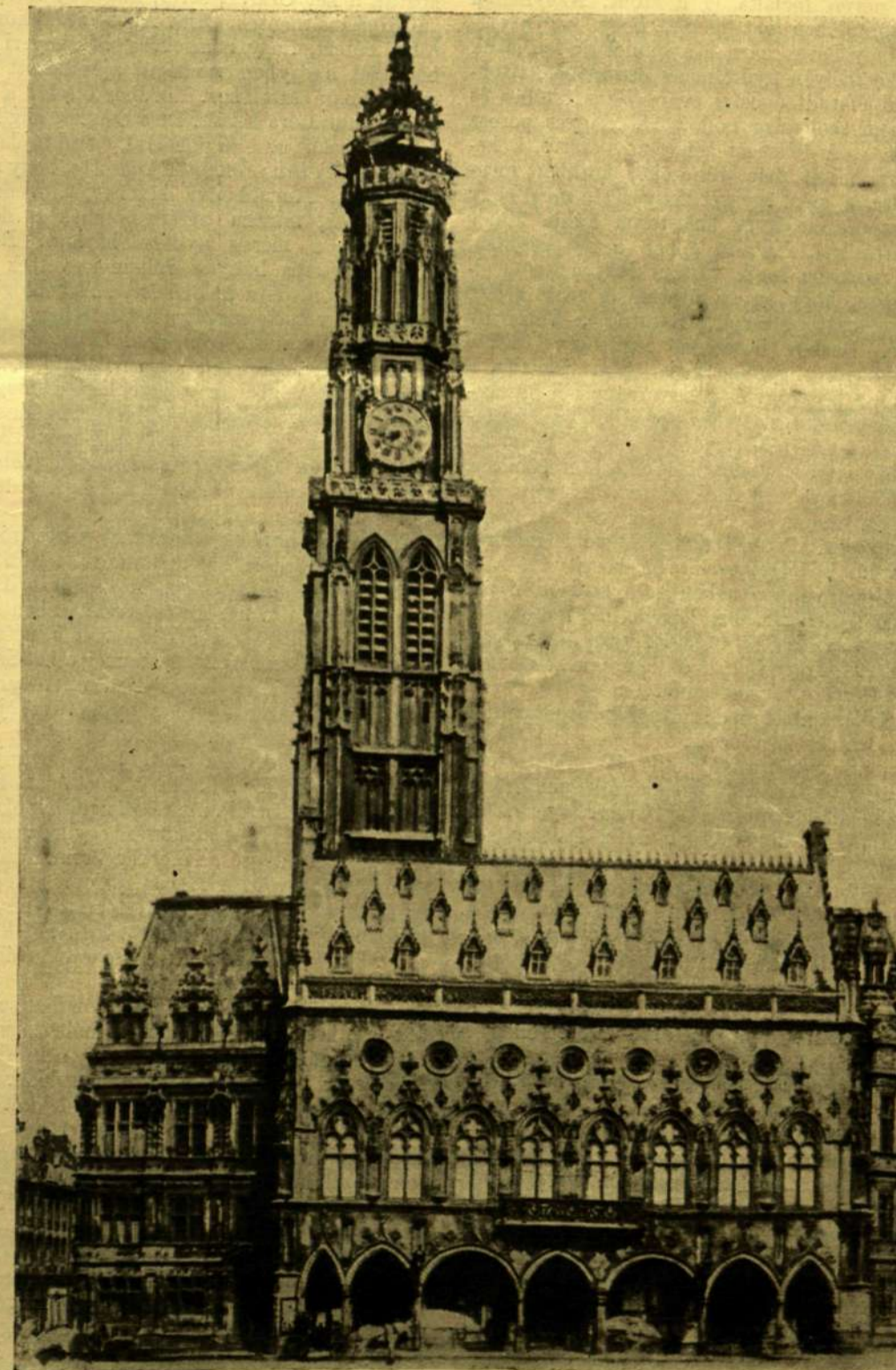
Fű sem nő ott, hangya sem ottan,
Forrás elfúl, szem beborul,
Szív sem dobban, csont szétröppan,
Merre kirajzik, bőgve kigyúl,
Kettősrendek, kettősrendek!

Jön, jön az éjből, jön, jön az égből,
Végzetek útja, jön égi hazából,
Tizediziglen szolgáló vérből,
Tegnapi bűnből a mába begázol,
Kettősrendek, kettősrendek.

De merre visztek, de meddig mentek
Ti reánk járó csapás-ösvények,
Mi új törvények, micsoda rendek,
Mit kettős tüzes nyelven beszéltek
Kettősrendek, kettősrendek...?

Északkeleti htér. 16. IV. 30.

Bodor Aladár.

AZ ARRASI VÁROSHÁZ.

A NYUGATI NAGY OFFENZIVA ÁLTAL MEGRONGÁLT MŰEMLÉKEK.

A Leipzig Pressé Büros fölvételei.

Harkányi I. főletele.

STOEGER-STEINER RUDOLF,
az új osztrák-magyar hadügyminiszter.

ROMANOV-TRAGÉDIÁK.

Február huszonegyedikén múlt háromszáz-négy éve, hogy összegyűltek Moszkvában Oroszország legjobb és legeredmesebb emberei, végét szakítani annak a «cárnélküli, borzasztó» időnek, mely a Rurik-ház kihaltával érte az országot. Ekkor jutott a csárok trónjára Romanov Fjodorovics Mihályval, Filaret rosztovi metropolita fiával, a valóságilag porosz eredetű Romanov-család. Úgy lehet, azért, mert nem volt eléggé hatalmas és gazdag, hogy egy-hamar veszedelmessé válhassék az előjogait feltűző bojárokra nézve. A gondolat nem új és példa nélkül való; körülbelül ugyanaz, mint a mely a német választófejedelmeket vezette, mikor Habsburg Rudolfnak ajánlották fel a királyi koronát.

Háromszáznegy év múlt el azóta s Oroszország ismét cárnélküli időt ért meg. Egy államcsíny, melyet véres fordalom kísért, lemondásra kényszerítette a cárt és trónvesztettnek nyilvánította az egész Romanov-családot. Úgy akarják, hogy ne legyen akként, mint régente volt, mikor a trónjától megfosztott cárt új, hatalomraéhes cárról, vagy cárnő követte a trónon: VI. Ivánt Erzsébet, III. Pétert II. Katalin, I. Pált I. Sándor. Ez az első trónfosztás, mely az uralkodóházon kívül eső tényezők akaratából történt Oroszországban, de a példát maguk a Romanovok adták meg reá uralkodásuknak három évszázados történetében. E példák mindannyiszor véresek, az ázsiai despoták udvaraira emlékeztetők s az ismert mondás, melyet egy orosz tábornoknak tulajdonítanak: «A gyilkossággal mérsékelt önkényuralom — ez a mi alkotmányunk», lehet apokrif is, de a maga idején találó volt.

A trónfosztás iskoláját Erzsébet császárnő, Nagy Péter ezár leánya alapította meg a tizen-nyolezadik század közepén. Oroszországban egy ügygő gyermek, a két éves és néhány hónapos VI. Iván ezár uralkodott akkor. Anna császárnő unokahugának, Leopoldovna Annának, Ulrik Antal braunschweigi herceg feleségének gyermeke volt s 1740-ben jutott a trónra, gyermektelenül elhalt nagynénjének, a császárnő akarata folytán. A császárnő kegyeltjét, Biron kurlandi herceget rendelte gyámnak és régensnek a gyermekkirály mellé. De Anna hercegnő csak három hétig tűrte ezt az állapotot, Biron a Schlüsselburgba záratta (utóbb Ivangorod várába, majd Szibériába küldötte) s egy kiáltványban, melyet mint orosz nagyfejedelmő írt alá, kijelentette, hogy fiának kiskorúsága alatt ő veszi kezébe, mint régensnő, a birodalom ügyeinek vezetését. Nem uralkodott egy esztendőig sem. Erzsébet nagyhercegnő az 1741. évsz. november 22-ének éjszakáján, csak az összeesküvést sugalmazó francia követ megbízottjával és Voronzov herceggel a preobrazsenszkoji testőrezred kaszárnyájába ment és így szólt a katonákhoz: «Gyermekeim, ti tudjátok, ki volt atyám!» A katonák lelkesedve kiáltották: «Anyuskánk, örömet halunk meg érted,

mert hiszen Nagy Péter leánya vagy. Mondd meg, hol vannak az ellenségeid s megöljük őket!» «Nem ezt akarom», felelte a nagyhercegnő s látta, hogy a gárda most már a tűzbe is követi. «En kész vagyok meghalni értetek, de esküdjétek meg, hogy, ha kell, ti is meghaltok értem!» Erzsébet nagyhercegnő harmencz négy éves, gyönyörű teremtés volt. Az ezred túlaradó lelkesedéssel tette le hűségkijét, fegyverbe állt s a gyermekcsászár még aznap éjjel trónját vesztette. Fogságba vetették őt és híveit. A schlüsselburgi vár sötét kazamatájában szenvedte az ifjúságát és huszonkét éves korában halt meg. Mondják, II. Katalin császárnő föjtatta meg.

Erzsébet császárnő bűnét újabb bűn követe sötét végzettségével. Fél évvel az ő halála után czárgyilkosság szennyezi be a Romanov-ház történetét. Erzsébet császárnő sohasem lépett házasságra, törvényes örökösét sem hagyott maga után. Hogy az utódlás rendjét mégis kedve szerint határozhassa meg, Anna hugának fiát, Péter holstein-gottorpi herceget jelölte ki trónjának örökösévé s még életében összeházasította Zsófia Augusztia Anhalt-Zerbsti hercegnővel, a ki utóbb II. Katalin néven Oroszország császárnője lett. Hogy mily úton-módon, annak történetét megdöbbentő részletességgel mondják el meghitt barátaink, Voronzov-Daskov hercegnőnek emlékiratai.

Alig hűnyta be szemét Erzsébet császárnő, az ország egyházi és világi rendi hűséget fogadtak a holstein-gottorpi hercegnék, ki III. Péter nevén foglalta el a trónt. Nagyhangú beköszöntőjében azt ígerte, hogy nagyatyjának, Nagy Péter császárnak nyomdokain fog járni, de lelke mélyén gyűlölte az oroszóságot, titokban hí maradt ágostai evangélikus hitéhez és majdnem szolgálga hódolt II. Frigyes porosz királynak. A feleségét sohasem szerette, a kegyencei miatt már trónörökös korában meggyűlölte, s nem egyszer fenyegette meg, hogy levágatja a haját és kolostorba küldi. Mikor császárrá lett, Katalin abban a rettegésében, hogy most be fogja váltani fenyegetését, elhatározta, hogy elteszi útjából és saját fejére teszi a czári koronát. Barátinője, Voronzov grófné, Daskov hercegnő segítségével szötte összeesküvést győngye férje ellen. Sarkalta a félelem, a becsvágy és a boszúvágy női büszkeségének sokszori megaláztatásáért. Daskov hercegnő a testőrségek számos tisztjét beavatta tervébe s az összeesküvők 1762. július 10-ikére, Péter-Pál napjára tűzték ki tervük megvalósítását. E napon a császárnak Oranienhofból szokás szerint Pétervárra kellett volna mennie. A lázadás kellőképen elő volt készítve a hadsereg legnagyobb részében is. A kitűzött napra virradó éjjelen Katalin Peterhofban hintóra ült és Pétervárra hajtatót a testőrezredek kaszárnyájára elé. Reggel hét órakor érkezett meg. Orlov Gergely, az összeesküvők egyike, e szavakkal köszöntötte: «Minden rendben van, fel-ség!» Benn a kaszárnyában a császárnő beszédet mondott a katonáknak saját elhagyatottságáról s a császárral igaztalan gyűlöletéről, mely halállal fenyegeti őt és kis gyermekét. Szavai után s a két Orlov fivér, Daskov hercegnő, Razumovszkij hetman és Brice gróf őrnagy tüzelő beszédére az egész Izmailov-ezred pártjára állt. Megjelentek az ezredek lelkeszei, kezökben a fészülettel, s a többi ezred is egymás után tette le a hűségkijét. Nem telt bele még két óra s a novgorodi érsek a fényesen kivilágított kazáni templomban formaszertien és ünnepélyesen föltek Katalint az oroszok császárnőjévé.

Mikor a császárral megtudta, hogy mi történt Pétervárott, már nem lehetett jóvátenni a történetek. Katalin, megnyerve szépségével és elragadó szeretetreméltóságával a katonaságot és a főmegeket, hadseregének élén, a régi testőrezredek zöld egyenruhájában s a Szent András-rend keresztjét viselve mellén, már Peterhof felé tartott. Péter lemondott a trónról. A császárnő parancsára előbb Peterhofba, majd Ropába vitték. Ott élte szomorú napjait a vigasztalan fogságban s Katalin kegyelmén tén meghagyta volna életét, ha az összeesküvők, mégis rettegve, hogy visszatérhet, reá nem bírták a császárnőt, hogy végezen férjének nemcsak hatalmával, hanem életével is. Daskov hercegnő megdöbbentő részletességgel mondja el, hogy mi történt ezután.

Harkányi I. főletele.

EISNER-BUBNA,
a sájtóhadiszállás új parancsnoka.

A trónjától megfosztott császár szerette a burgundi bort s a császárnő egyik orvosa mérget ajánlott, mely a borba keverve, gyorsan öl. A gyilkosságra kismélt összeesküvők, köztük a két Orlov testvér, nagyobb társasággal Ropsába mentek. Orlov Alezej azzal köszöntötte Pétert, hogy nemsokára visszanyeri szabadságát s egyben vendégül ajánkozott volt császárnak asztalához. Ebbédhez ültek s a burgundi az asztalra került. De a császár, alig hogy megitta belőle az első pohárral, égető fájdalmat érzett belsejében s rémülten kiáltotta, hogy megmérgezték. Rimánkodva kért tejet. Vendégei úgy tettek, mintha tréfára vennék a dolgot s várták a méreg gyilkos hatását. Rémes görcsök s erős hányási rohamok vettek erőt az áldozaton, de a halál bésett. A boldogtalan az ágyára vetette magát s ott fetrengett kínjában. A gyilkosok összenéztek. Orlov odaképett az ágyhoz és torkon ragadta a halállal küzködőt, ki a végső kétségbeeséssel lökte el magától. A gyilkosok most átmentek a szomszédos szobába, tanakodni, hogy mit tegyenek. Elhatározták. Mikor visszatértek, közös erővel rávetették magukat áldozatukra, hurkot dobtak a nyakába és megfojtották.

Harmencz négy évig ült Katalin véres trónján, melyet halála után hat esztendővel újabb czárgyilkosság fertőzött meg. Az áldozat I. Pál ezár, II. Katalin fia. Az összeesküvésben, mely életét követelte, vezető része volt a pétervári angol követnek. Ő vesztette meg a két Szubov testvért, kiknek egyike, Nikita mérte az első csapást a császár fejére a gyilkosság éjjelén, az 1801. év március 23-ika és 24-ike közt. Angliának életérdeke volt, hogy eltűnjék a föld színéről I. Pál, ki szövetséget kötött Napoleon császárral az indiai angol birtok meghódítására. Az összeesküvés egyik vezére a livonai Pahlen gróf, Pétervár kormányzója és rendőrfőnöke volt. A császári palotát a végzetes éjjelen a tervnek megnyert testőrezredek egyike, a Szemenovszkij-ezred vette körül. Éjjeltájban a gyilkosok benyomultak a császár hálószobájába s felhívták azért, hogy írja alá a trónról való lemondását. Künn a folyosón Pahlen gróf állt őrt, készen letartóztatni és hóhérekre juttatni bűntársait, ha a gyilkosság nem sikerül. A császár szembeszállt a gyilkosokkal. Tusa keletkezett, a hálószoba lámpája feldőlt s kialudt. E pillanatban érte az első csapás a czár fejét, aztán a második, a harmadik. A gyilkosok végül hurkot vetettek II. Katalin fiának nyakába s megfojtják épügy, mint II. Katalin hívei negyven évvel azelőtt a császárnő férjét, III. Péter czárt.

A szörnyű esemény híre Londonban nagy megkönnyebbülést keltett, Párisban megdöbbenést. S az ember önkéntelenül arra gondol, mennyire rokon s hatással az, melyet II. Miklós ezár bukása keltett most egészen más viszonyok közt a szövetséges Anglia és Franciaország fővárosaiban...

MAGYAR VÁROSOK.

Budapest a háború harmadik esztendőjében, ugyanannyi idővel a nekilendült építkezés megakadása után megint olyan zsúfolt, mint egy villamos kocsin a Nagykörúton. A statisztikai hivatal legújabb kimutatásainak adatai riasztóak. 1913-ban már ötezer üres lakás állt rendelkezésére és szolgált mementóval a háziuraknak és a házbérspekulánsoknak. Tavaly novemberben már ennek a számnak csak egy tizedrésze. Egy-egy szoba lakónépe a statisztika átlaga szerint nyolcz lélek. A helyzet súlyosabb, mint hat esztendővel ezelőtt, a mikor tühretlennek állapították meg. Azóta a tühretlen-séget nagyobb cenzussal mérjük. Megtanultuk, hogy megszokható sok olyan állapot, a melyet «hajdanában» három esztendővel ezelőtt nem is elviselhetetlennek, hanem lehetetlennek és képtelennek gondoltunk. Nem kell lámpával keresni a magyarázatát, hogy a nagyobb lakásnépesség mért esik most kevesebb szó, mint annak idején. A szó is drágább lett és a panaszok nagyon előkelő kérdések szolgálatában kaptak fontosabb alkalmazást.

De szemét hűnyti a nagy problémán, ha sokkal nagyobbak is vannak, nem lehet. A napilapok hirdeteiben két-háromszáz koronás jutalmakat kínálnak az áldott ismeretlennek, a ki két-háromszobás lakást bír ajánlani egy kétszobás családnak. Külön hatóság intézményt kellett szervezni, a mely a lakót megvédelmezi a szenvedélyes kitesselelési hajlandóság túlbuzgalmával szemben. Ez irányzat megfordulása hamarosan nem remélhető. A háború romboló munkájának velejárója az is, hogy az építő munkát leteríti. Esztendőnk óta csak fedezékeket építenek és legfőbb barakkokat. Lakásnépesség a nagyvárosokban minden háború után támadt. Kevesebb ember tér vissza a háborútól, mint a mennyi elment és ez a kevesebb csodálatosképpen mégse fér el ott, a hol azelőtt a több is el tudott helyezkedni. Ez a háború matematikájának látszóatos furesaságai közé tartozik. A magyarázat természetesen nagyon egyszerű. Minden háború erősen megnöveli a nagyvárosok gyűjtőerejét.

Már a háború folyamán ideszívárognak azok, a kik a hadbavonultak helyét elfoglalják és a háború után nemcsak azok térnek vissza, a kik ezeket a helyeket visszaigénylik, hanem itt kiserlelnek elsősorban azok a sors-társaik, a kik másutt nem térhetnek többé vissza oda, a honnan elszóllítottak.

E megtorlódás Budapestben nem várta be a háború végét. A zsúfoltság ide megérkezett, még mielőtt a háború eltávozott volna. A minek speciális oka nem Budapest, hanem az egész ország helyzete. A mi fővárosunk fölönző ereje a normális időben is nagyobb volt a normálisnál. Népségségének állandó megduzzadása szinte példátlan Európában. Ez a rohamos tempó csak a háborút megelőző legutóbbi években halkul el, pontosan ugyanakkor, a mikor egy új akció első hullámza indul meg országszerte. A magyar városok kialakulásának folyamata.

E két jelenség időbeli egybevetése nem lehet véletlenség. A magyar város egyik legrégbb és leghagyagoltabb adóssága volt az országnak. A gall birodalomra mondják rá, hogy: Franciaország az — Páris, de e mondás lelke csak egy politikai igazság volt. Páris politikát diktált Franciaországnak, de a várcsa, az egyetlen, a kizárólagos, a «nincs többé», nem volt soha. Ott hatalmas közösségek voltak nagy és önálló városi élettel és a nagyváros teljesítőképeségének minden szerével és felszerelésével. Páris történetét és izlést diktált: a többi — a többi is tudta.

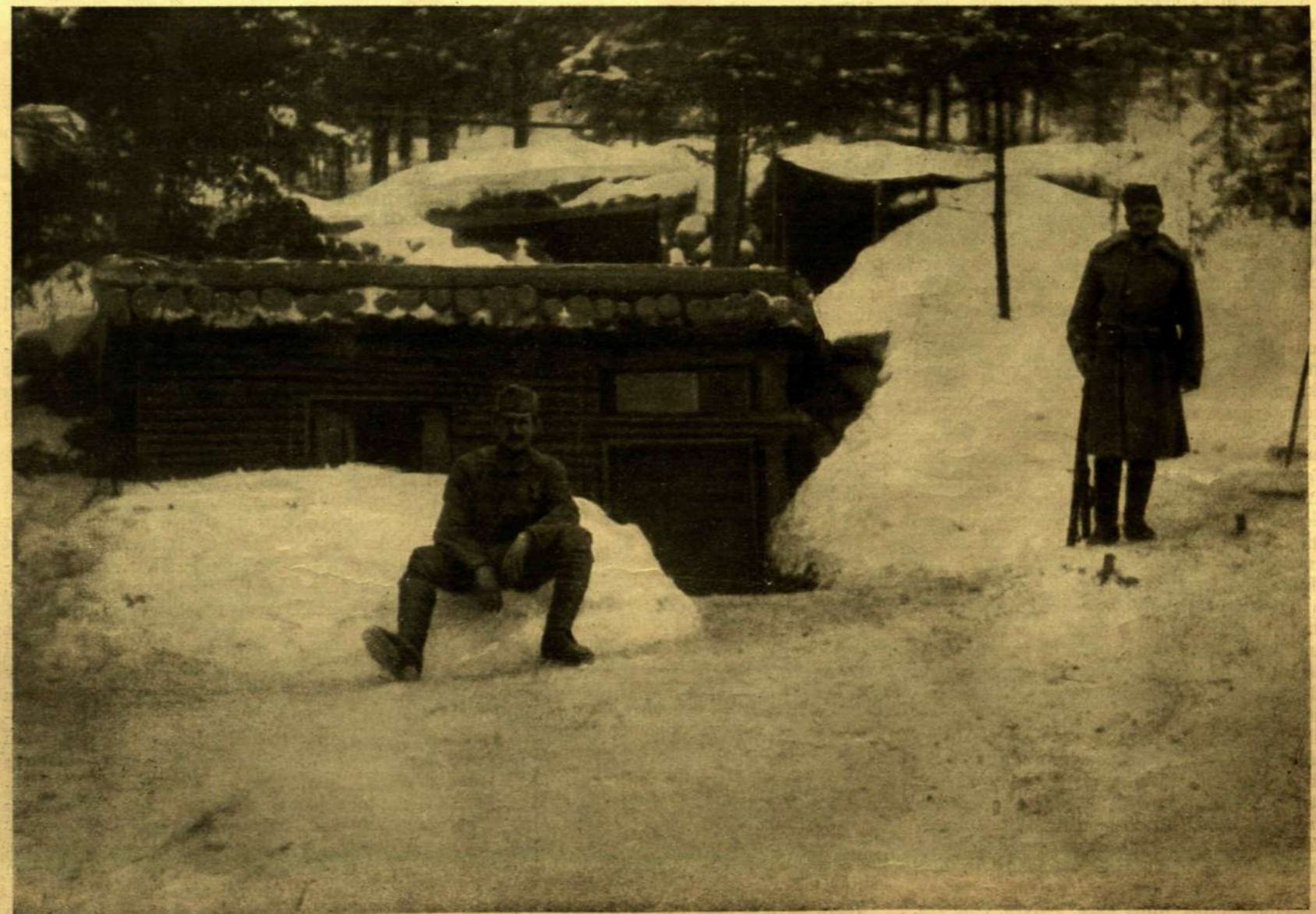
Nem dicsőségünk, de mert történelmünk példátlanul viszontagságos folyamata a meintségnek az elégnél is nagyobb bőségét szolgáltatja, szegény nélkül vallhatjuk meg az igazságot, hogy a művelt Európa legváros-szegényebb országa a mi hazánk volt. Sokszor meghasogatott, viharjárt, egyes részeiben évszázadokon át idegen uralom járnát nyögő teste igazán nem volt alkalmas arra, hogy rajta a nagyobbrendű igények szolgáltatására és fejlesztésére képes közösségek kiviruljanak. A maguk korának fejlettsége szerint igen viruló városaink haladásukban a történelmi események súlyos csapásai alatt megbénultak. Más városok nem tudták megkapni

meglevő energiáik érvényesítésének föltételeit. A politika is érezte a maga nem áldásos hatásait sok olyan területen, a hol nem volt keresni valója. A maradiság vétek-lajstroma se rövid.

Hogy a város, a városi élet szükségének érzése igenis megvolt az emberekben, ennek kőbe épített bizonyossága volt a rohamosan fejlődő, mindig szűknek bizonyuló, mindig tele és akárhányszor veszedelmesen túlszűfolt Budapest. A gazdaság, a mely a maga méltó kereteit, a kulturáltabb igény, a mely kielégülését és a szegénység, a mely a kenyérszerzés alkalmát kereste, mind arra az útra tödült, a mely az egyetlen magyar nagyváros falai közé hőmpolygotta a bevándorlók áradatát. Bizonyos célok számára abszolúte nem volt választék egész a mult század utolsó negyedéig. Voltak igen népes, régi, módos, sok belső erővel teljes településcink, de városi egyéniséget vajmi kevés iltött közülük. A polgármesteri tiszttség inkább méltóság volt, mint munkaprogram. A korrek jópolgári erkölcsök és erények jutalma. A polgármester őrizte a hagyományokat és vigyázott, hogy a városa kapuján ne oszonjanak be olyan törekvések, a melyek a polgárság régi, megszokott rendjét újfajta követelésekkel zavarják és nyugtalanítják.

Három vagy négy évtizede annak, hogy a városi program, mint élő, ható és követelő valóság az országban megjelent. A polgárnagy székebe egyszerre egész eszmó olyan férfi került, a ki ezt a pozíciót nem a karrierje megjeljesítésének, hanem igazi munkája kezdetének tekintette. Az a pompás lendület, a melyet a polgármesteri hivatás s renaissance-a a magyar városok fejlődésében és kialakulásában igen rövid idő alatt is produkált, nemcsak az új emberek szerencsés kiválóságát bizonyítja, hanem a mellett is szól, hogy törekvéseik ráéretten találtak a közönség fogékonyságát és hajlandóságát. Nagyon széles vagy mély ellentállást ritkán kellett leküzdeniük. Törekvéseik szervezkedésnek teljes sikert kell kívánnunk. A czél nem az, hogy minden faluból várost csináljanak, hanem az, hogy a városok ne maradjanak meg faluknak.

Szöllösi Zsigmond.

6-OS HONVÉDEHUSZÁROK LEGÉNYSÉGI FEDEZÉKEI AZ ÁLLÁSOKBAN. — KICSINY A HUSZÁR PALOTÁJA, DE LEGALÁBB GÖLYŐ NEM ÉRI.

Jelly Gyula, a harcstérre kiküldött munkatársunk főlvétele.

HŐSÖK SIRJA A TOLMEINI TEMETŐBEN. — Balogh Rudolf férfétele.

JUDIT.

Elbeszélés. — Irta Lakatos László.

Ha erkölcsös ember volnék, sosem felejthetném volna el azt a napot, a melyre ma már csak mint valami távoli rezgésre emlékszem. Elfutó kód ma már minden, a mosoly ize mint egy grimaszé, a könnyeké, mint... Debüszke vagyok rá, hogy életem utolsó tiz esztendejében nem sírtam könnyet. És a Juditra való emlékezés? Ám emlékezzenek azok, a kik félszoldon élnek, vagy egyéb okok miatt rosszul végeztek. Erősen tartottam magam azon a napon is, későbbben is. Engem nem teper le az élet és az egykori úrnő téved, ha azt hiszi, hogy fiatal hajamban a hosszú fehér pászta miatt vannak. Egyáltalán: miatta semmi sem volt.

Es most, hogy emlékeket rendezem — nem több megilletődéssel, mintha régi mosószéduláról volna szó — már csak annyit tudok, hogy aznap a hó elseje volt. Ideges és lealázó nap, mindenféle képen túrhetetlen. Kötelezettségeim elől igyekeztem menekülni, nem emeltem fel a telefonkagylót és fehéreműsnek, ékszerésznek, virágárúsnak, könyvkötőnek, borkereskedőnek és cukrászknak egyformán eltárgyaltam magam. Nem volna szabad, hogy úr szegénynek szülessen, mentességem, hogy mind-e méltatlan nyomorúságok miatt nem tudtam soha sem valami becsületesebb dolgot, igazi munkát. Kevés örömm volt az életben, a mióta eszemet tudom, sosem volt két hét megállásom, lejárá váltók, kocspénz holnapra, vakmerő hitelezők... Úgy szerettem őt, a hogyan csak egy grófnak volna szabad szeretnie, tékozlón és ajándékokkal mindenáron megszegyenittem őt, mert attól tartottam, ha nem így cselekszem, megháborodok, mint valami kamasz és érzélgősségből és ostobaságból feleségül veszem őt.

Elseje volt, de hogy tavasz vagy tél, biz én már nem tudom. Levelet hoztak és én a borítékon megösmertem Judit anyjának frását, esetlen és alázatos betűt, a melyek mégis hasonlítottak az övéire, a nemes és gögös betűkre, annyira talán, mint egy kereskedő felesége mer hasonlítani a leányára, a kit egy gróf vett feleségül.

Judit mérget ivott — ez volt a levélben. Nedves ruhát szorítottam halántékomra és így próbáltam gondolkodni a dolgokon, a melyek hiszem, hogy gyöngébb legényt levettek volna lábáról. Gondosan megregeleztem, nehogy testi kellemetlenség fokozza idegességemet (megfigyelem, hogy a rendetlen napi élet közben, elmulasztott étkezésektől, gyors és hebehurgya fürdéstől hamarabb tornyosulnak fel az ember lelki fájdalmai). Fürdő után megdörgöltetem testemet, hajamat megkenték olajjal, a tiszta jóérzés elégedetté és nyugodttá tett, mint egy imádság és táblára csuktam be az ablakokat, nehogy a külső kocsiörgés valamiképp is megzavarjon gondolataimban.

Eszembe jutott puha keze, kedves, könnyes, bizakodó nézése. Újra és újra elolvastam a levelet. Mégis hát megtette. Gyakran óvtam pedig a túlzásoktól, megmondtam, hogy ne

higgyen nekem, multamat, szokásaimat nem titkoltam előle. Én semmiben sem vagyok hibás. Utoljára, hogy a kapujában megemlitem kalapomat, megmondtam neki, hogy: ne sírjon, elég volt. Azóta csak két hét telt el és jó Isten, a világegyetem hány hölgye él úgy, hogy két hét óta nem látott engem. Persze ő naphosszat a telefontól ült, engem lesett, valahányszor ajtajukon csöngettek, összeresztent, a levélhordónak elejbe ment, mint egy cseléd, biztosan úgy volt, de én... én a letelején megmondtam neki, hogy tőlem jót ne várjon, én nem felelek semmiért... Mégis, enyém volt első reszketése, én tanítottam mindenre, a virágok nevére és az első pirulásra és voltak napok, a mikor nem szállt fogatba, de otthon ült és keszkenőt hímzett nekem, mint kedvesének egy szolgálólány... Délután elmegyek hozzá, addigra már elvégezték dolgukat az orvosok és az előszobából is kitakarodott a jodoformszag... Piha!

Szinte megszedültem a jószándékoktól, nagyon nyugodt voltam, ebéd után csokrot rendeltem a virágos boltban, csupa eperszínű kaméliából, úgy emlékszem. Ám a telefonom túrhetetlenül zakatolt, a virágosboltból hosszú számlát küldtek fel és egy ellenséges ügyvéd két régebbi váltóm körül zavart okozott, egyik barátom, a kinek nevezetesebb összeggel tartoztam, úgy követelődzött, mint egy lócsiszár, átkozott, rossz hónapelseje volt, idegességéből egyik cigaretté végéig gyújtottam a másikra és összetörtem egy régi velencei poharat, a melynek csiszolt lapjára János és Pál szentek temploma volt rajzolva. Háromszor is visszafordultam a kapuból és megörjített a gondolat, hogy minden boltban és minden ablak mögött nagy esomagokban hever a papírpénz, mint leprévelt leveles dohány, máshol hideg, arczátlan rudakban az arany. Egyhez is, ha hozzányúlunk, lecsuknának és — vannak emberek, a kik csak a nevéket írják egy vékony merített papírosra és a bank mindjárt kamatokat számol és a kasszír azt mondja: méltóztassék nagyságodnak jól megolvasni, tévedni emberi dolog, hehehe...

Este lett és nem jutottam el Judit ablaka alá. Azután mégis átlőtöködtem, megfelfékedtem és a borbélynak lezúntam, hogy zárás után másodszor is jöjjön fel hozzám. Mégis el kell mennem, az nem lehet, hogy nem. Kilenc óra volt, mire leérkeztem az utcára. Kocsit intetem, már majdnem bementam az ő házszámát, de jó szerencsémre eszembe jutott, hogy okosabb, ha előbb valamiképpen megnyugszom. Ilyen dűltan nem állhatok be hozzájuk, elegendő siránkozni ma ott úgyis, még csak az kellene, hogy én is, mint egy vasárnapi pincér, a ki kedvesével kettős öngyilkosságot akar elkövetni.

— Hé Budára — szóltam a kocsisnak — a Margithídon át, az Eskü-téri hídon vissza. Majd azután megmondom, hogy hol álljunk meg.

Végre — hisz nem lehetett, hogy ne így legyen — elérkeztem háza elé. A kaput éppen most csukták, de nekem szabad lett volna ebben az időben is. Boldogok lettek volna, ő — egészen

biztosan — rám mosolyog, bocsánatot kér azért az ostobaságért, a mit elkövetett és az öreg asszony megcsókolja kezemet. Örültem volna én is és szép nagy szavakat mondtam volna, mint egy új érzés hajnalán szokták. Keze az enyémbe nyugodott volna, én símára türtem volna feje alatt a párnát, a viszontlátásra — így bucsuzunk — és meghatottságomban elkérem a méreg-üvegesét, hogy eltegyem emlékebe. Egy patikaüveget!... Már csezengetni akartam, de előbb átmentem a tulsó oldalra, fölnéztem ablakukra. Szívemhez kaptam. Mély, kék világosság szakadt ki onnan, mint a kórházi ablaküvegek mögül. Fázni kezdtem és kis kabátom gallérját feltürtem, mert mégis azt hiszem, hogy tavasz volt.

Mozdulni nem tudtam és átfutott rajtam: hátha meghalt. Odafönt már imádkoznak fölöttem. Sebesültek és kinlódók feje fölött láttam azt a kék fényt, olyan volt, mint egy barlang félelmetes kapuja. Így lássam őt, sinylódvé, vagy a haláltól megcsúfoltan, őt, a ki méltó lett volna tavaszi ünnepekre, messzi utakra. A tengert ígértem neki valamikor és most... Én még sosem láttam halottat és borzongok az elkerülhetlentől. Részeg mesterinasok danoltak az utcában és a rendőr háromszor járt el körülöttem, arczomba nézett, mint egy csavargóéba. Haza mentem. Az úton nem fordítottam vissza fejemet.

Másnap a lapokban kerestem a gyászjelentését. Óvatosan nyitottam ki az újságot, félttem és közbe eszembe jutott, ha a feleségem lett volna, most nevem az övé mellett állna: «... megtört szívvel tudatom... a legjobb hitves...» De az emberek megdöbálnének sárral. Valaki, a kinek a felesége mérget ivott! No, nem így lett... nem vettem el és a neve sem volt az újságban. Nem halt meg. Könnyen, örömmel sóhajtottam és elégedett voltam, mintha csak én mentettem volna meg szomorú kis életét, szép, drága, fiatal életét.

Azontúl egyik napról a másikra halogattam. Mentségeket és hazugságokat gyűjtöttem, már kétszer úgy is volt, hogy végigjártam az utcáját, névjegy és levél csak az indulási parancsot várták a virágosboltban. Két hét múlva végkép ráeszméltem, hogy nem lehet. Ha akkor nem tudtam, azon a zaklatott hóelseji napon... Most már egyáltalán nem lehet. Ha mégis megtenném, időtlen és formátlan dolog volna, hazug.

Talán kétszer láttam még az utcán, egyszer májusban, hogy másodszor mikor, arra már nem emlékszem. Nem is kutatom. Elsőszben elfordítottam fejemet, másodszor szerencsésebb voltam, már jóelőre észrevettem és áttértem a másik oldalra. Mikor úgy hittem, hogy már elhaladtunk egymás mellett, falhoz lapultam, sunyin utána tekintettem. Járása még a régi volt, óvatos, kissé hetyke, de szépen, ütemesen, elnyúló, mint valami fájdalmas zene. Kezét védőn tartotta maga előtt. Judit kalapja alól rám nézett, egy kicsit arczát felem is fordította. A legszebb volt, éppen olyan, mint a mi időnkben. Ha most leborítanám tenyeremet az aszfaltra. «Jöjjön át, így várom, egész szívvel és milyen gyönyörű lesz, ha ebben a csúf városban találkozni fog két szép ember, a ki — így van! — sosem is vált el egymástól.»

Másnap nagyon tisztán, oh belül hófehéren, el akartam menni hozzá. Hiszen csak csezengetni kellene ajtaján. Már a kapuban voltam, a mikor valaki mellettem surrant oda be. Kürtökálapot hordott, készen vásárolt gombos cipőt, kezében fehér róza és aranyspárgás cukrászcsomag, szeplős, kancsal gavalér, arca majd kipukkant a boldogságos izgalomtól. Heliotrop parfümöt használt, mint egy vidéki völgyégy, vagy a ki az aréna primadonnájának udvarol. E nagy házban ő csak Judithhoz tarthat. Lám, milyen hamar elfelejtődtem és enyém a világ legostobább lelkiismerete. Még azt hittem, hogy én árultam el őt, a mikor pedig ime két szememmel láthatom, hogy eladtak és elfelejtettek. E naptól fogva az Istenre bízom kis báránykamat, Juditot és azon voltam, hogy neve is múlték el tőlem, mint füst, szegyen és tévedés.

— Vajha boldogulna az életben, — kívánom neki olykor, de ő erről nem tudhat.

— Vajha boldogulna az életben, — kívánom neki gyakran és ilyenkor mindig úgy érzem, hogy már nem vagyok adósa neki, a kire — milyen hiba volna — ha csak emlékezni is.

1. Tisztek a Karszt sziklái közt. — 2. Egy keresztülött kápolna a Wippach-völgyben. — 3. Olasz foglyok. — 4. Lövészárokhban a Karszt-fronton.

A DÉLNYUGATI HARCZÉRRŐL. — Falga Rudolf férfétele.

A 6-OS HONVÉDHUSZÁROK FIGYELŐ ÓRSZEME AZ ÁLLÁSOK ELŐTT,

A 6-OS HUSZÁROK A FIGYELŐ ÁLLÁSBAN.

HONVÉDHUSZÁROK 1500 MÉTER MAGASBAN. — Jolly Gyula, a harostérre kiküldött munkatársunk felvételei.

DRÓTKÖTÉLPÁLYA A 6-OS HONVÉDHUSZÁROKNÁL.

A 7-ES HONVÉDHUSZÁROK GÉPFEGYVER OSZTAGA AZ ÁLLÁSOKBAN.

HONVÉDHUSZÁROK 1500 MÉTER MAGASBAN. — Jolly Gyula, a harostérre kiküldött munkatársunk felvételei.

A RÉGI IDEIGLENES HIDAK, S BALRÓL AZ ELKÉSZÜLT ÚJ HIDAK A BETOLÁS ELŐTT.

AZ ÉPÜLŐ ÚJ SZÁVA-HID. — Benese János felvétel.

A MARQUISNŐ SZERELMES LEVELEI.

IRTA BRAUN LILY.

(Folytatás.)

Sötét éjjel fogadta az ünnepeltet, mikor a színház bezárult mögötte, de alig tűnt elő a lépcsőn, már köröskörül fátylak lobbantak fel, melyek alatt beláthatatlan fekete emberi áradat hullámzott fel s alá. Ha az arca eddig csaknem mozdulatlan maradt is, most láttam, hogy elsápadt, láttam, hogy a szeme kitágult, láttam, hogy a karja, a mely még súlyosan támaszkodott kísérőire, fölfelé mozog s viaszkeze kinyúlt.

Az eljövendő vallás papja megáldotta a tömeget, a melynek ünnepélyes hallgatása azt bizonyította, hogy megértette őt.

Abban a pillanatban azonban, a mikor megint mint farradt agastyán, barátaira támaszkodva kezdett a lépcsőn lefelé haladni, valaki, a kit senki sem látott, a ki azonban mintha mindenki hangja lett volna, a szoltárt éneklő templomi kórus vonatott hangján felkiáltott:

Je suis fils de Brutus et je porte dans mon coeur La liberté gravée et les rois en horreur.

(Brutus fia vagyok és szívembe vésvé hordom a szabadságot és a királyok örömeit.)

Saját verseinek taktusával, melyek mint valami végeérhetetlen visszhang zúgtak az utca mindkét oldalán álló tömegből, vonult Voltaire az utcán végig. Csak a kimerült öreg álma iránti tisztelet némította el őket a háza előtt.

Hogy minket veszedelmes versenytársunk, a világtörténet nagy tragédiáival és értékes vígjátékaival minduntalan száználmas kontárként mutat be, ahhoz már hova-tovább hozzászoktunk, de hogy a legmegragadóbb pantomim

előadásával is előtűnik járt, az megszegyenítő. Cochin úrnak, a művészeti akadémia titkárnak, a ki nem szűnik meg hirdetni, hogy a színpad jövője a pantomimé, ma Voltaire mellett diadalmat ünnepelhet.

Morál dolgában azonban tanulhatna tőlünk komédia-íróktól a világtörténet: mi a legmagasabb érzések pillanatában bocsátjuk el a publikumot; a zsebkendőjében viszi haza megatottságát, megrendülését és lelkesedését, ha a darabnak vége van.

A világtörténet azonban — hallgasson csak ide:

Voltaire úr gyöngékedett, akár azért, mert túlsokat ivott a hódolatok pezsgőjéből, akár mert túl keveset, miután a királyi pinczeből való palack még hiányzott. Elküldték hozzá az orvost, de ő a papot kívánta. Gauthier abbé repülő sietséggel jött; izes falat ez az egyháznak! Olyan hálótéremben, a mely jobban hasonlított a kő templomhoz, mint a műszak szentélyéhez — Villette úr, Voltaire barátja és házigazdája, akár Görögország bölcssei, hódol ama szerelem kultuszának, a melyet keresztényi morálunk ugyan elítél, antik műveltségünk azonban nagyra nevel — itt fogadta az eretnek gyónását. Ha a beteg mindjárt aztán meghalt volna, utolsó szava nem az lett volna, a mit mi nagy költők a színpadon hatásosan adtunk volna a szájába, hogy: «écraser l'infâme», hanem az, hogy a «szent katolikus vallásban halok meg.»

Hogy a király ennek a töredelmes hitvallásnak daczára sem fogadta, mikor megint jobban lett, ez Voltaire urat nagyon bántotta.

De képzelje, hogy pantimonünknek volt több szereplője is. Öreg kora nem engedte a patriárkát, hogy végigjátszsa a hős szerepét, a kard nagyon nehéz volt neki. A kik ünnepelték, azok vették fel.

Szinte úgy tűnik fel nekem, hogy esztelenebb dolog megőrizni az emberekben való hitet, mint az istenben és minden szentben valót.

Mert az atheisták minden bizonyítékának daczára és daczára Holbach báró ezerkilencvenkilencz paragrafusának, meggyőzőbb bizonyítékok vannak az emberekben, mint az istenben való hit ellen.

Két nappal Voltaire diadalmenete után a kíváncsiság egy bizonyos Mesmer nevű úrhoz vitt, a kinek rejtélyes híre jár mint mindenféle testi bajokban való segítőnek. Egy asztal körül szorosan egymás mellett egész tömeg embert láttam ülni. A buzgó áhitat kifejezésével valamennyien egy aczéles végét, a mely kiállott az asztaltól, hozzászorították valamely testrészükhöz. Közben egy fekete ruhás ember harmonikán játszott, egy másik pedig ünnepélyes lépésekkel fel s alá járt, újjai hegyét másodperczek hosszat az ülők fejére szorítva. Fényes hangzású nevek voltak köztük. Granville hercegnő, Artois gróf, sőt az Ön «barátainak» egyike, Chevreuse gróf is, — nem egy közülük még tegnapelőtt Voltaire kezét vonta ajkaihoz. Ma pedig hisznek Mesmer úr magnetikus varázslatában s legszívesebben rábíznák a minden betegek leggyógyíthatatlanabbikát: Franciaország ő nagyságát, — ha másért nem, hát azért, hogy Necker úrtól megszabaduljanak.

Nem gondolja, legszebb Asszonyom, hogy a valóság nyomorúságos valami? Hol marad a cselekvény egysége, a konfliktus fokozása, a fölemelő megoldás?

Ha nem tudnám hogy ön a sivatagban él, — van-e Párison kívül valami? — mentegetőz-ném e miatt a levél miatt, a mely olyan, mintha inkább a Mercure de France szedőjének fekete újjai számára való volna, nem a bájos marquisnő fehér kezei számára.

Gróf Chevreuse Guy Delphinehez.

Páris, 1778 július 19.

Egy levél a túlvilágból, kedves Marquisnő, nem lepett volna meg jobban, mint az Öné! Ön el volt tűnve, valami boldog szigetre szöktették,

egy német filozófus társaságában, — megmutathatná-e jobban, hogy számunkra halott akar lenni?

Kérdézősködik Páris legújabb attrakciójáról, Mesmer úrról, a kinél az Ön titkos tudósítója állítólag megfigyelt engem. Természetesen jól látott. Elvből nem mulasztok el semmi szenzációt, sem az emberi jogokat, sem a magnetizmust. Oly csodás dolog a szabadságra hivatkozhatni, hogy az ember csak azt kívánja tenni, a mi neki jól esik és az egyenlőségre, ha az ember egy kis külvárosi lányt akar eleszabitani! Miután, mint tudja, két év óta szívbjában szenvedek, elmentem doktor Mesmerhez. Nem gyógyított meg — az ő magnetizmusának nyilván egy erősebb magnetizmus áll ellent — egyébként azonban meggyógyít mindent, még a krónikus butaságot is. Ennélfogva Versaillesben bámulatosan szellemesek lettünk. Akar komolyabb bizonyítékokat varázsművészetéről? Kérdezze meg Polignac grófnőt, a ki idegességét, Champcenetz urat, a ki rossz nyelvét vesztette el, Guéméné hercegnőt, a ki dús keblet kapott és az orleansi herceget, a kinek újra kinőtt a haja. Legjobban teszi azonban, ha maga jön el. Mesmer kigyógyítja a fiát a betegségéből, Önt pedig Páris a filozófiából.

Amerikával való nyílt szövetségünk kinyilvánítása óta jölkünk a beszédekkel és tettek szomjazunk. Chartres herceget, a ki a quessanti csatában szagolt először puskaport, úgy ünnepelték az operában, mint egy második Turennet. Csatak hőseit borostyánnal koszorúzni valami új dolog a párisiak számára s miután hetek óta nem értek rá jókedvűek lenni, oly felfrissítő dolog nekik, hogy örülhetnek, hogy diadalmi himnuszokat zengenek, ha egy francia csak friskát ad is egy angolnak.

Voltaire és Rousseau meggyászolni szükséges volt, tekintettel európai tekintélyünkre, alapszabály véve azonban a hírességek kényelmelenek. A gyermekek is jobban mulatnak, ha az öregek nem ünek mellettük. Jean-Jacques különben utolsó lehelletét arra használta, hogy vetélytársának, Voltairenek, a ki a hírnévben és a halálban előtte járt, emlékeztetőt adott utolsó útjára, a melyben azt írja róla, hogy

inkább szép szellem volt, mint szép lángész, nem volt hite, becsülete, erénye, úgy halt meg, a hogyan élt: dicsőséggel és gyalázzal borítva.

A filozófusok egy barátja, a kinek nyilván nagyon fontos volt, hogy hamar megnyissa szalonját az égben, mielőtt Geoffrin vagy Lespinasse elcsipnék előle Voltairét és Rousseaut, előtűnik halt meg. Még pedig koraszülés következtében, — nem kellene az ő életkorát tekintve inkább későszülésről beszélni? Férje, a marquis nagyon kétségbe volt esve és biztosított minden részvét-nyilvánítót, hogy halálában teljesen ártatlan. Mintha ebben bárki is kételkedhetnék.

Ha rászánja magát, hogy hamar eljön, drága Delphine, akkor a királyné örülne, ha Önt üdvözölhetné trianoni nyári ünnepén, a mely ezúttal görög istenek emlékének van szentelve. Mióta Laharpe úr Szofokleszt fordítja, nagyon klasszikuskus lettünk és én is rajonganék az antikért, ha a bájos Delphine marquisnő az olimpiai istennők ruhájában részt venne játékainkban.

Altenau János Delphinehez.

Páris, 1778 július 30.

Drága Marquisnő Asszonyom. Érzem, hogy nehéz szívvel távoztam Öntől; semmi áldozat sem volna számomra nagy, ha csak egy derült órát is szerethetnék Önnel általa. A mit azonban most kíván tőlem, az nem csak azért oly nehéz, mert meggyőződése és tudomásom ellenére kell tennem, a midőn olyan sarlatánt, mint ez a Mesmer úr, komolyan veszek, hanem még inkább azért, mert nem várok tőle segítséget.

Mindjárt megérkezésem után elmentem hozzá s elmondtam neki — a kin csak a világos, csaknem teljesen szintelen szemei a feltűnök, a melyek hasonlók egy vízesőphöz, a melyben egy napusárga megtörök — az Ön gyermekének állapotát: apathiaját, dührohaimat, ok nélküli könnyáradatait, hajlamát a kegyetlenségre, beszédét, a mely jobban hasonlít egy vadállat nyögéséhez.

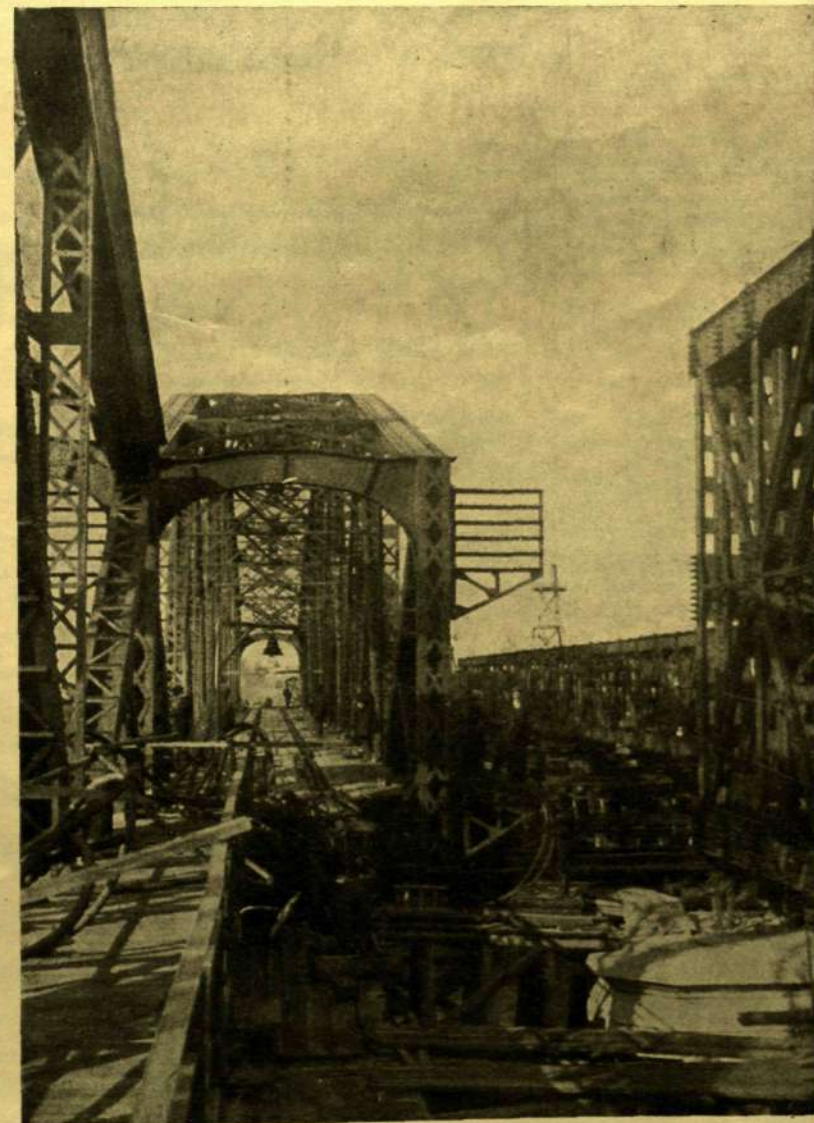
Nem szakított félbe egy hanggal sem s azután csak Önről kérdézősködött, a dajkáról és az apáról. «Meg fogom próbálni, mondta aztán és

semmit többet. Tuczatnyi várakozók váltottak fel. A tudósítások, a melyeket erről az emberről szereztem, nagyon ellentmondón hangzanak. Némelyek nevetnek és szélhámosnak mondják, mások szemében csodátérv. Mivel azonban ugyanazok a lelkesedők beszéltek nekem Le Sage úr csodáiról, a ki aranyat tud csinálni és Dufour úrról, a ki elmebetegeket meggyógyít, tehát kevésse tudtam hinni a Mesmer-féle magnetizmus sikereiben. Ha azonban felhagynánk a kísérlettel, ez valószínűleg még jobban kínozná Önt, mint ha végül hiábavalónak bizonyul s ezért nem merem Önt lebeszélni.

(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Jázmínok illata. Szép Ernő, a lírikus, a meleg, bágyadt hangulatok, az életlen való szomorú csodálkozás és a heves sóvárgás költője új könyvében új oldaláról mutatkozik be: mint novellák írója. Itt is egészen külön, sajátos hangot üt meg, a mely tulajdonképpen nem más, mint versei és prózában írt apró lírai hangulatkepi hangjának az elbeszélő formába való transzponálása. A novellák alakjai körül is az a lankadt, morbid levegő terjeszkedik, a melyet verseiből éreztünk. Csupa bágyadt, az étellel szemben tehetetlen alakok, a végzetes szomorúság bélyegével homlokukon, ájult emberek, a kik passzív odaadással sodortatják magukat az élet sodrában, félrecsúszott egzisztenciák, a kik kábult fejjel mennek soruk felé, magukkal tehetetlen egygyűl lelkük, a kik csak ünek, várják a sorsukat, mincs erejük elébe menni vagy küzdeni érte, az idegrendszernek valami benuktatásában szenvedők, züllésre predesztináltak. Az író valami szeretetteljes közösséget érez velük, ismeri, becézi őket, mulat is rajtuk, sajnálja is őket, mindenképpen felelt megérte őket s velük érez. Ebből származik előadásának sajátos izű humora, az a bágyadt, keserűség nélküli, de szomorú mosoly, a melylyel az író alakjait és történeteit elmondja s a mely a novelláknak legnagyobb értékét adja. Az író fipom, halkán árnyaló stílusa is ezt a humoros hangulatot fokozza. Orosz írónál találjuk néha ezt a hangulatot, de nyersebben, komorabban, tragikusabban, nem olyan halkán és lágyan, mint Szép Ernőnél. A kötet legszebb novellája a *Párisi katoná*, — a

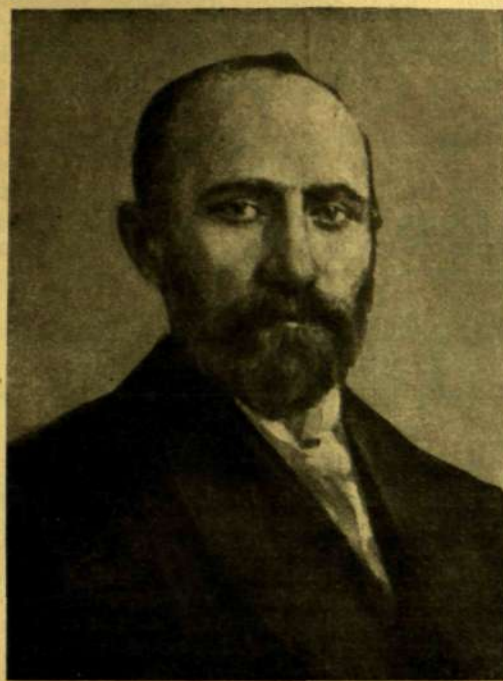

AZ ÚJ SZERKEZET HÁROM RÉSZBE MÁR HELYÉEN VAN, A RÉGI HID JOBBRA KI VAN TOLVA.

A RÉGI VASSZERKEZET RÉSZBEN KI VAN TOLVA, A BALRÓL LEVŐ ELKÉSZÜLT ÚJ HID ANNAK HELYÉBE KERÜL.

AZ ÉPÜLŐ ÚJ SZÁVA-HID. — Benese János felvétel.

CSEIDZE, AZ OROSZ SZOCIALISTA VEZÉR.

harctérről beteg, rongyosan, piszkosan hazatérő párisi apache, a mint hűtlen kedvesének anyjával beszélget és megtudja a leány egész közömbös rosszaságát. Ez a novella az előadás és az átérzés szokatlan finomságaival válik ki.

Lomha gályán. Tóth Árpád nevét már néhány év előtt megjelent Hajnali szerenád című könyve után teljességgel az olvasóknak az a szűkebb köre, a mely érdeklődik a lírai vers iránt s most Lomha gályán címmel megjelent könyve után reméljük, ez a kör ki fog tágulni. Az új könyv már éretten, kialakultán mutatja be a fiatal költőt. A fiatalság most is tartozéka lényének: lírája egy passzív, az étellel szemben tétlen fiatal ember lírája, a ki elvonultan, magányban, csak önmagával és gondolataival társalkodva él, néha erősen kivágkokozik elzárkózott életéből, erősen rezonál minden külső benyomásra, magamagában sokat eszmélkedik, képzelődik, fantáziája szabad csapongását furcsa, fantasztikus képekbe, merész,

erőset csendülő rímekbe szúri bele. Halkan szól, nem keresve a nyilvánosságba hangosan kihallatszó, lármás hangokat, — mintha magamagának énekelgetne csöndes estén, magányos szobában, búsongva és ábrándozva, játszadozva környezetének színes képeivel, elkalandozva messze világ-tájak szépségeibe és exotikus különösségeibe s a saját lelkének titkos rejtelmeibe. Ezekből az ábrándozásából veszi képeit, exotikus természeti trópusokat, melyek képeletben tett utazások emlékei, a modern élet technikai jelenségeiből való hasonlatokat — a repülőgépről néhány rendkívül szép hasonlatot vesz — groteszk összekapcsolásait természeti jeleneteknek a maga fantáziája játékaival. Ebből sajátos módon egyéni lírai nyelv keletkezik, a szavak, nyelvi formák valami különleges ízt kapnak, az ismert és megszokott versformák olyan újknak tűnnek fel, mintha most találkoznánk velük először. A költő beolvastat magába mindent, a mit kívülről kap, az élet, a természet, az irodalom benyomásait s líraiag átélte válik benne a szemléleti kép, az élmény, az olvasmány egyaránt. A ki rá van hangolva erre a báglyadt, merengő hangulatra, arra különösen erős hatást tesz ez a fáradt, könnyeit befelé pergető, melancholikus líra, a mely úgy tűnik fel, mintha reakciója volna a mai zaklatott, új meg új küzdelemre, pihenéstelen aktivitásra sarkaló életnek.

Magyar Shakespeare-tár. A Kistaludy-társaság Shakespeare-bizottsága évkönyvének most már IX. kötete jelenik meg. A Ferenczi Zoltán által szerkesztett terjedelmes könyvben nagyobb értékek vannak Hegedűs Istvánról, Weber Arturtól, Kádár Jolán-tól, Ferenczi Zoltán-tól, dr. Cseke Mariannától, Rézsa Dezsőtől és Ferenczi Zoltán-tól, ezenkívül az Irodalom rovatban könyvismertetések, a vegyesek rovatában kisebb közlemények. A magyar Shakespeare-irodalom összeállítása s hivatalos közlemények egészítik ki az évkönyvet, mely Kilián Frigyes bizományában jelent meg.

A Jó Pajtás. Benedek Elek képes gyermeklapja április 29-iki számába Váradi Antal irt verset, Balla Ignác elbeszélést, Szemere György folytatja A kis káplár című regényét, Lakatos László a finnekéről és a lengyelekről ír, Balás Béla érdekes budapesti történetet mond el, Endrédi Béla szép képet rajzolt, s verset irt hozzá, Benedek Elek folytatja Rókáné komámasszony mulatságos kalandjait. Tarka mese, a rejtvények, szerkesztői izene-

KERENSKI, OROSZ IGAZSÁGÜGYMINISZTER.

tek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A Jó Pajtás: a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára egész évre 12 korona, fél évre 6 korona, negyedévre 3 korona, egyes szám ára 24 fillér. Mutatványszámot kívánatra küld a kiadóhivatal, IV. ker. Egyetem-utca 4.

A HÁBORÚ NAPJAI.

Április 19. Kelet-Galiciában, különösen a zborovi szakaszon élénkebb harci tevékenység. A nyugati harctéren a 17-ről 18-ra virradó éjjel sikerült a francziák egy helyi támadása. A Chemin des Dames magaslati arcvonal több pontján, különös elkeseredéssel Craonnenál ismételt francia támadások véres veszteséggel megfúszultak. La ville aux Boisnál a németek egy hátsó erődítési-

vonalban rendezkedtek be; Brimontban oroszokat küldtek hiábavaló veszteségteljes rohamra. A Champagneban Auverivetől északnyugatra új harcok fejlődtek, a melyek éjjel is tartottak s reggel új erők latbavetésével erősödtek.

Április 20. A nyugati harctéren az arrasi harcvonalon a tüzéségi tevékenység napról-napra növekszik. A németeknek a már régen kiépített Siegfried-állások zónájában március 16-án megkezdett elhelyezkedése Soissonstól északkeletre a Condé és Soupir közti Aisne-part feladásával véget ért. Az ellenség habozva közeledik. Az Aisnemeneti és champagnei kettős csata tovább folyik. A Chemin des Dames hegyhát mentén az erős tüzéségi harc tovább tart. Ujonnan érkezett francia ezredek Brayenél, Cernyél és Craonne két oldalán eredménytelenül küzdöttek a magaslatok gerincének elfoglalásáért. A Brimont-erődítmény átkarolására április 16-án megkezdett támadást a francziák megújították. Az Aisne-Marne csatorna mentén fekvő német állások előtt véres összeomlottak az újonnan harcbavetett francia rohamhullámok s eredmény nélkül küldték tüzbe újra az oroszokat is. A németek urai a helyzetnek. A Champagneban a Thurzy-Nauray-út és az önként kiürített Auverive közötti erődiségben egész nap heves harc folyt. A németek ellentámadással visszaszorították a tegnapi előrejutott ellenséget s elérték a szándékolt állásokat. Ezzel a Champagneban a második áttörési kísérlet hiúsult meg. A francziák eddig több mint 30 hadosztályt vetettek harcba, de hozzájuk fűzött reményeik nem teljesültek.

Április 21. A nyugati harctéren a tüzéségi tevékenység lassú fokozódása Loos és az Arras-cambrai vasút közt tovább tart. Az Aisne melletti és a champagnei csataterén német támadó csoportok megfúszották az ellenségtől a Cerny-től délre fekvő egykori cukorgyárat. Heurtebise major mellett a németek visszautasították a francziák részleges támadásait, Brimontnál francia-orosz rohamcsapatokat visszavertek. Délután az egész Aisne-arcvonalon és a Champagneban erős tüzéségi harc. Heves támadások Brayerél, a paissyi fensíktől egészen a Craonnenól keletre levő lejtőig és Prosen és a Suipe-mélyedés közt. A francziák rohamra a Chemin des Dames mellett a németek tüzeiben, egyes helyeken közelharzban összeomlott. A Champagneban a támadások a német állások előtt összeomlottak. Német tengeri könnyű haderők a csatorna keleti részében és a Themse torkolata irányában előnyomultak, Dover

és Calais erődjait tűz alá vették, egy előrsi járművet megsemmisítettek. Egyes részek visszatérés közben visszafordulva Doveről keletre nagyszámú angol torpedórombolóra és vezérhajóra akadtak, közvetlen közelből harcba került a sor, egy ellenséges vezérhajót torpedóval elsüllyesztettek, többet pedig megromgáltak. A G. 85. és G. 42 német torpedóhajó nem tért vissza.

Április 22. Az orosz harcvonal számos részén élénk tüzéségi és aknavetőtűz. A nyugati harctéren Flandriában és az Artois-arcvonal több helyén a tüzéségi harc ereje és kiterjedése növekedett, a Scarpetől északra időnkint rendkívül hevességre fokozódott. A németek a vonalaik előtti csapatmozdulatokat megsemmisítő tűz alá vették, egy erős angol felderítő előretörést visszavetettek. St. Quentinől északnyugatra csak kisebb harcok, a Sommetől délre tüzéségi tevékenység. Az Aisnenél és a Champagneban a harci tevékenység estig csekély volt.

Április 23. A nyugati harctéren Loos és az Arras-cambrai-i vasút közt tegnap is tartott a tüzéségi harc. Lenstől északnyugatra a németek angol rohamcsapatokat visszavertek. Reggel pergőtűz után megkezdődtek a gyalogsági harcok. Soissonstól északkeletre fokozódott a tüztevékenység. Délután az Aisne mentén és a Champagneban a tüzéségi harc ismét növekvő hevességgel támadtak egymásra. A Chemin des Dames hegyháton kézigránát-harcok. La Ville au Boistól északnyugatra a francziák erős támadása összeomlott.

Április 24. Arras csataterén a Franciaországban álló angol haderő tegnap a második nagy támadást intézte, hogy a német vonalakat áttörje. Nehéz és legnehezebb ütegek napok óta szórták a német állásokra a legkülönbözőbb lövedékek tömegét. Április 23-án kora reggel a tüzéségi harc a legerősebb pergőtűzzel fokozódott. Röviddel utána a tűz alkotta fal mögött 30 kilométer szélességben támadásra törtek elő az angol rohamcsapatok, sok helyütt pécerezés gépkocsiktól vezetve. A németek megsemmisítő tüzelése fogadta és sok helyen nagy veszteséggel járó hátrálásra kényszerítette őket. Más helyeken a harc elkeseredetten hullámzott ide-ide. A hol az ellenség tért nyert, ott a német gyalogság erőteljes ellentámadással visszavetette. Lens nyugati külvárosai, valamint Avinc, Oppy, Gaorelle és Gne-mappe központjai voltak a kemény viaskodásnak. Az első támadás megfúszta után a hullamezőn keresztül a Scarpe mindkét partján estefelé kü-

lönös erőfeszítéssel új tömegek második nagy támadása indult meg, de ennek ereje is megtört a német gyalogság hősiességén és a tüzéség megsemmisítő hatása alatt. Csak az arras-cambrai-út mentén nyert az angol néhány száz méternyi tért. Az ellenség áttörő kísérlete tehát itt is izonyatos veszteségek mellett megfúszott. A többi harctereken nincs fontosabb esemény.

Április 25. A nyugati harctéren az arrasi csataterén tegnap reggel óta Gavrelles helység birtokáért folyik a harc; az ellenség egyébként a Scarpetől északra nem ismételte meg támadását. A Scarpetől délre, az arras-cambrai országút mindkét oldalán, délután újból felélnkült a harc, angol hadosztályok Monchy-Vancourton át széles arcvonalon mélyen tagozva támadtak. Az angolok rohamra a németek tüzeiben és kemény közelharzban mindennél igen súlyos veszteségekkel összeomlott. A lövésárkok legénysége és a gyalogsághoz tartozó repülőik április 23-áról azt jelentik, hogy az arcvonal előtt heverő halott és sebesült angolok száma szokatlanul nagy. A németek ellentámadásai folyamán 660 foglyot ejtettek. Több páncélgépkocsit elpusztítottak. A tengerpart közelében rohamcsoporthajók április 23-án hatások előkészületek után benyomultak az ellenség állásaiba és 21 francia foglyot és négy géppuskát álló zászlóalj hoztak magukkal. Foglyok 23-án és 24-én harcvonalunk előterén, St. Quentinől északnyugatra több útközre került a sor, a melyekben az ellenség véres veszteségein feül foglyokat is veszített. Az Aisne- és Champagne-arcvonal több szakaszában a tüzharc ismét erősödött. A francziák előretörési Heurtebise-majornál, a Brimontnál és a Suipe-től nyugatra eredménytelenek maradtak. Az ellenség vonalai mögött a németek élénk forgalmat észleltek, a melyet hatások tűz alá vettek. Az angolok és francziák 23-án légitámadás folytán 20 repülőgépet és egy kőtűt léggömböt veszítettek; 24-én 19 repülőgépet esett áldozatul, a melyek közül 16 légberzben, három alulról történt védő-lövések folytán zuhant le. Bernert hadnagy huszadik, huszonegyedik és huszonkettedik ellenfelet lötte le. Egyik ellentámadás alkalmával Gavrellesnél Zorer százados, egy védőkülönműny vezetője, 150 méter magasságban a rohamozó gyalogság előtt reptél és repülőgépről géppuskájával lövöldözött az angol vonalakat. Macedoniában a napok óta a Vardar és a Doiran-tó közti állásaink ellen irányuló hatások angol ágyúzást tegnap támadások követték, a melyeket a bolgár csapatok kivétel nélkül visszavertek.

DRÓTAKADÁLYOK AZ ÁLLÁSOK ELŐTT. — Jelfy Gyula, a harctere kitérő munkatársának felvétele.

Kalodont Fog-Krém 90 Fillér

Használhatatlan FOGSOROKAT film és esztétikumok, higányt, esztétikumok, papírulladékokat, zálogeszközöket veszek: Gross Antal, Budapest, VIII., József-kört 23.

Gyermekeknek legbiztosabb szer váltólás, hidegletés és számköhdés ellen a magyar orvosok által 40 szannyal jutalmazott Rozsnyay világhírd Chinin-cukorkája és Chinin-csokoládéja Nem keserű és így gyermekek szívesen veszik. Milliómilli nagy dremmel kitüntetve és törvényesen védve. A valódi készítmény csomagolópapírján Rozsnyay M. névalírására látható, 1 drb ára 12 fill. 25 drb egy dobozban 3 korona. Kapható minden gyógyszerárban. — Készíti a feltaláló: Rozsnyay Máttyás gyógyszer. Aradon, Szabadság-tér 8. szám.

Betegtoló-kocsikat rokkantak és amputáltak részére jótállás mellett a legártalmasabb és legegyszerűbb kivételben, valamint a betegpótláshoz szükséges összes cikkekkel, műlábakat, műkezeket, járó és nyugtógépeket a technika legmodernebb elvel szerint gyárt: KELETI J. Budapest, IV., Koronaherozeg-utca 17. szám. Alapítva 1878. Tel. 13-76. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Hüvösvölgyi Park-szanatorium klimatikus, physikalikus és diétás gyógyintézet. Budapest, I., Hídegkúti-út 78. Villamos megálló. Telefon 145-90. Ajánlatos bel- és idegbetegeknek, idősöknek. Hízókúra. Szobák, úgy mint eddig, az egész nyári évadra bérelhetők. Egész éven át nyitva. Egész éven át nyitva.

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ) Gyár és VIII. Baross-u. 85. Fiókok: II, Fő-u. 27, IV, Ekkü-ut 6, Keoskeméti-u. 14, V, Harmincs-u. 4, VI, Teréz-kr 39, Andrássy-ut 16, VIII, József-kr 2. Telefon: Jéza. 2-37

ÓRAK kiváló pontosságú szabályosra 10 évi járási mellett. ÉKSZEREK zivatos és izékos kivitelben. EVŐESZKÖZÖR ezüst és alpacaszeletből. EZÜSTNEMŰER és DISZTÁRGYAK eszagonnan szabott jutányos árakon készpénz és előnyös részletfizetési feltételek mellett beszeresztetik. BRAUSWETTER JÁNOS CEROMOMETER és MŰORÁNHAL Alapítva 1847-ben. SZEGED. Számos 1847-ben. Vntetés. Több ezer alkalommal levél. Legújabb típus nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

ALAPITVA 1914. Gyászesetben Haltenberger Vilmos ruhák soron kívül kelmeftés, vegytisztító és gőzmosságárban festetnek feketére. Nagyvárád. Postafiók. Postai megbízások gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Csizfördő. Gömörmege. Sós-, jód-, brómos források. Megnyitás május 1-én. Prospektusért forduljon a Fördőgazdagsághoz. Orvosok: Kallós, Fazár, Mihály.

LAKATOS LÁSZLÓ új könyve: KÉT REGÉNY (Rúth könyve. Julie) A szerelem kinjai és gyönyörei két művészi képbe foglalva. Ára 5 korona. FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA. Kapható minden könyvkereskedésben.

Költözködéskor nélkülözhetetlen a lakásbérleti szabályok ismerete!

LAKÁSBÉRLETI SZABÁLYOK

Összegyűjtötte és magyarázta
Dr. PONGRÁCZ JENŐ
budapesti ügyvéd.

Tartalmazza Budapest-székesfőváros lakásbérleti szabályrendeletének hiteles szövegét és magyarázatát. Illeték szabályokat. A kapuzárási, víz- és gázsabályokat. Teljes joggyakorlatot stb., stb.

Harmadik teljesen átdolgozott kiadás.
Mindenütt kapható. Ára kötve 3 K 20 fillér.
Megjelent a Magyar Törvények, Franklin-Társulat zsebkiadásának gyűjteményében.

Kapható:
LAMPEL R. könyvkereskedése
(Wodianer F. és Fiai) R.-t.-nál,
Budapest, VI. ker., Andrássy-út 21. szám
és minden könyvkereskedésben.

Eredeti nagyság 20x28 cm. Törvényesen védve. Tetszés szerint falra is függeszthető, asztalra is állítható.

Őrizzük meg hősi halált halt kedveseink emlékét!

A világháború majd minden családból kiragad egy-egy kedves hozzátartozót, kinek emlékét szívünkbe zárva, feledni nem tudjuk. Ezeknek a dicső halált halt hőseinknek emlékét megörökítendő, igen diszes, szép kivitelű fényképtartó keretet, (fekete moiret alapon, ezüst nyomással) melybe hősi halált halt kedveseink arczképét elhelyezhetjük, egy levelezőlapon történő megrendelésre bérmentve küld

Méhner Vilmos kiadóhivatala,
Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Ára 2 korona.

18. SZ. 1917. (64. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, MÁJUS 6.

Szerkesztőségi iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám ára 40 fillér.

Előfizetési feltételek:

Egészévre — 20 korona.
Félévre — 10 korona.
Negyedévre — 5 korona.

A „Világkrónika”-val negyedévenként 1 koronával több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

Jótállás a biztos eredményért!
Patkánin tökéletes biztos patkányirtószert (nem mérgező) emberre és háziállatokra nem veszélyes. **Reitter Oszkár** nagybecskereki ny. ököpályány és fajbaromfi-tenyésztőnek tulajdona. 1 doboz 3 kor. Ismertető leírás kérsre ingyen küld a Patkánin-gyár egyedüli elárúsítója, a **Torontál Agrárbank R.-T.**, Nagybecskereken.

Olvassa a hirdetéseket

A legkellemebb otthoni szórakozás, egy

„WÁGNER“-beszélőgép

Tölcséres vagy tölcsér nélküli!

Gyönyörű kiállítású finom díófa vagy mahagóni szekrény. Szabadalmazott hangverseny-hangdobozzal felszerelt. Rendkívül erős, zajtalanul működő óraműszerkezeete évekig tartó használat után sem szorul javításra. Hangja erős, tiszta és élethű. — Ára 1000 darab aczéltűvel (lemezek nélkül) 100 kor.-tól 500 kor.-ig. | Lemezalbumok, a lemezek elhelyezésére finom kivitelben darabja csak 6 korona.

A „Wagner” hanglemezek a legjobb gyártmányok. Elsőrendű minőségű anyagból készülnek, miáltal hangvisszaadásuk tökéletes, tiszta és élethű. A 25 cm. átmérőjű, rendkívül dupla hanglemezek árba 6 kor. Erős-hangu játszóit 1000 darabja 10—15— és 20—K.

CSÁRDÁSKIRÁLYNÉ

Álom, Álom
Te rongyos élet
Egy a szívem, egy a párom

A jányok, a jányok
Hajmási Péter, Hajmási Pál
Mint egy bálványt, úgy imádlak

Három a kislány
Oh be durgás
Árva a ház
Drága szép muzsika
Tavaszi felhők
Már vége, már vége
Dal a három kislányról
Mágnás Miska, Hopsza Sári
Ozintányeros caudar világ
Háborús felvételek
Katonasora I. és II. rész
Tábori ének I. és II. rész
Hánért I. és II. rész
Bakánóták I. és II. rész

Katonánóták I. és II. rész
Oslilagényes nyári éjjel volt
Nem látlak én téged többé
Még kérem a liszes molnárt
Egy katona temetése
Kard és rósa
Estére intul az ezred
Vaskrnap város a bakámat
Messze mentél nagyon, messze
Darumadár elszállsz dél felé
Összel arra ébredünk
Felmegek az Urstenhez
Kalapomon piros rósa
Tyűh, Ne kúnya jókedvem van

Megjött a Sári
Harminckettős bakagerek
Kerekes András
Ácsi cigány
Buzeka tetőn
Kárpátok gerinczein
Zokogva sir az ősi szél
Mikor az est mesélni kezd
Zsuzsi kisasszony
Lesz még ünnep ezen a világom
Tiszaparti nóták
Egyszer mentem el a bálla
Stb. stb.

WÁGNER

«Hangszer-Király» országsszeri elismert elsőrendű magyar hangszerek és beszélőgépek áruháza
Budapest, VIII., József-körút 15.
Fényképes lemez-jegyzék ingyen. Telefon: József 71.

A háborús helyzet megértéséhez nélkülözhetetlen kézikönyv a

ZSEBATLASZ

1917. évre.

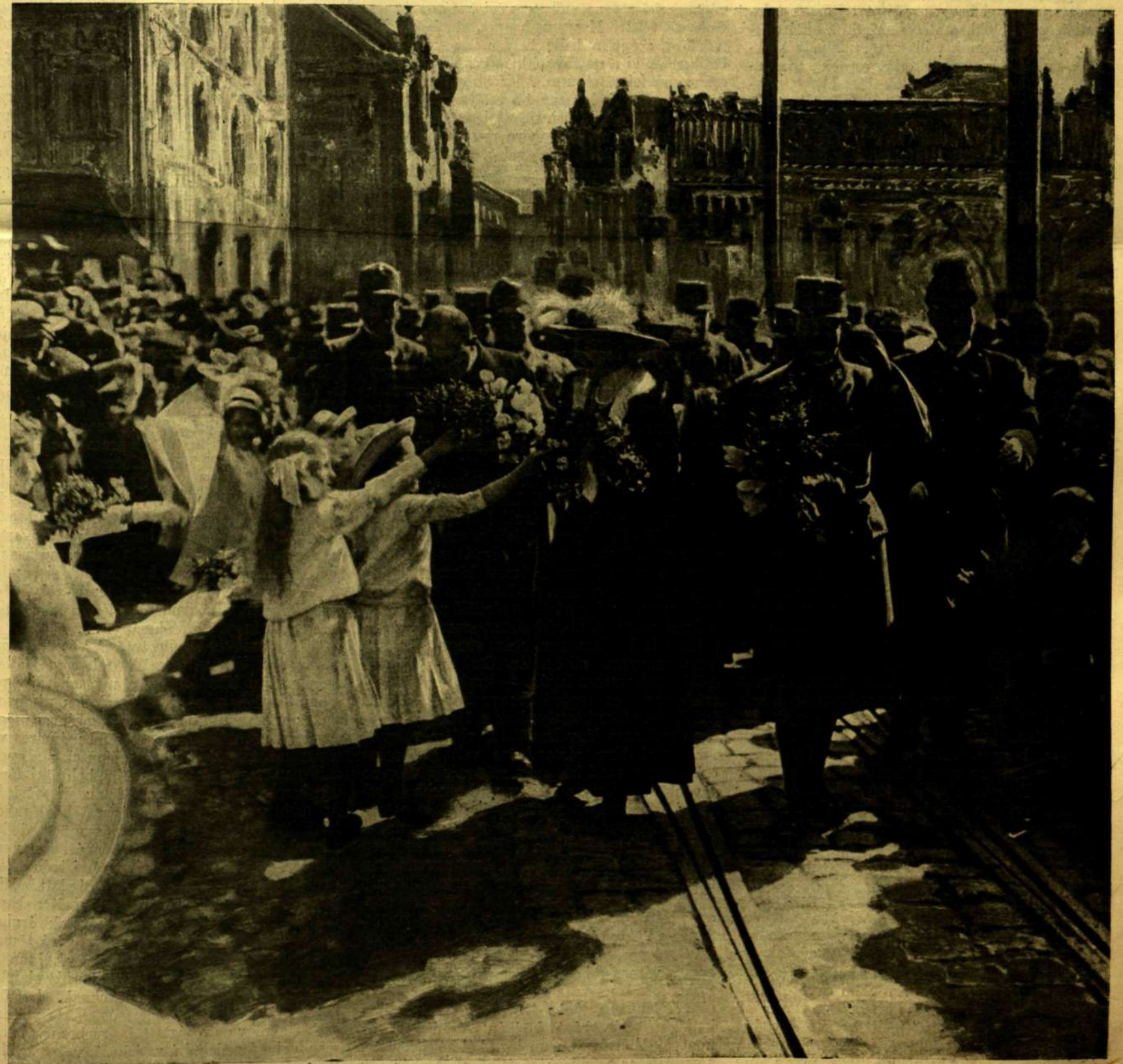
HUSZONKÉT

igen érdekes földrajzi, külpolitikai, közgazdasági, statisztikai és háborús vonatkozású cikkel, nyolc kisebb, négy nagy színes térképpel és színes grafikonokkal.

Ára 3 korona 60 fillér.

A Magyar Földrajzi Intézet r.-t. kiadása.

Kapható:
Lampel R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) r.-t.-nál,
Budapest, VI., Andrássy-út 21. és a
Franklin-Társulat (Méhner Vilmos-féle) könyvkiadóhivatalában,
Budapest, IV., Egyetem-utca 4., valamint minden könyvkereskedésben.

A KIRALYI PÁR FOGADTATÁSA BOZENBEN. — Schumann testvérek felvétele.